

Umeå universitet
Institutionen för psykologi
Beteendevetenskapliga programmet med inriktning mot IT-miljöer
Examensuppsats vt07

Kartläggning av livsstil, hälsa, fritid och framtid utifrån aspekter
som datorspelande, sociala nätverk, kön och kommundyp
-Sveriges ungdomars situation under lupp

Kalle Forsell

Handledare: Daniel Broman

Kartläggning av livsstil, hälsa, fritid och framtid utifrån aspekter som datorspelande, sociala nätverk, kön och kommutyp -Sveriges ungdomars situation under lupp

Kalle Forsell

Syftet med denna studie är att skapa en bred förståelse för ungdomars situation på en rad områden, exempelvis attityder, välmående och framtidstro. Som redskap används Ungdomsstyrelsens enkät om lokal uppföljning av ungdomspolitik, LUPP-2006. Områden som studeras är arbete, framtid, skola, hälsa, trygghet, fritid, politik och inflytande. Totalt har 18339 högstadie- och gymnasieungdomar i 27 kommuner besvarat enkäten. Materialet studeras även utifrån könsskillnader och subgrupper baserade på datorspelande och sociala nätverk (kamrat-, föräldra- och omvärldsorienterade). Resultaten påvisar bland annat att ungdomar i större städer exempelvis ser ljusare på sin framtid och skiljer sig i droganvändandet från ungdomar i mindre kommuner. Omvärldsorienterade ungdomar mår bäst och ser ljusast på sin framtid, vilket förslagsvis kan förklaras av framgång i skolan i kombination med en varierad fritid. Datorspelande har inget samband med lägre fysisk aktivitet, vilket går i linje med tidigare studier. Killar mår generellt bättre än tjejer baserat på flera hälsoaspekter. Detta kan möjligen associeras till tjejernas mer upplevda brist på fritid och att de i högre grad prioriterar skolan framför fritidsaktiviteter i jämförelse med killarna.

Ungdomstiden innebär att man har lämnat barndomen, men att man samtidigt är på väg till något nytt -vuxenlivet. Som ungdom genomgår man även puberteten vilket innebär en psykisk och fysisk utveckling som individ. Ungdomstiden handlar mycket om identitetssökande, på både grupp- och individnivå. Detta har alltid varit ett faktum för ungdomar, men är samtidigt mycket annorlunda för ungdomar idag, i jämförelse med tidigare.

Ungdomar i Sverige 2006, som går på högstadiet och gymnasiet, är på många sätt de första att växa upp i ett nytt samhälle. De växer upp i, och har växt upp i, ett informationstekniskt välutvecklat samhälle där de allra flesta har tillgång till dator, Internet och mobiltelefon med diverse tilläggfunktioner. Har denna teknikfyllda och medieinfluerade vardag fört med sig några effekter? Hur mår till exempel dessa ungdomar, vilka attityder besitter de och vilka val gör de på sin fritid? Det skall denna studie ge svar på. Ett syfte är även att denna rapport omfattande deskriptiva del även skall kunna fungera som en god översikt för ungdomars situation för vidare forskning på området.

För att åstadkomma detta och finna svar på dessa frågor tas här hjälp av Ungdomsstyrelsens standardiserade frågeformulär LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitik), som genomförts i 27 kommuner i Sverige år 2006. LUPP är ett

projekt ungdomsstyrelsen inledde 2001, fram till 2006 har ett sjuttiofem kommuner deltagit i denna enkätstudie. Tillsammans med kommunerna i projektet har ungdomsstyrelsen utvecklat en modell, i syfte att följa upp av regeringen satta nationella mål, för att nå utveckling av det man kallar en kunskapsbaserad kommunal ungdomspolitik. Enkäten rör sig över områdena, arbete, framtid, skola, hälsa, trygghet, fritid, politik samt inflytande.

Ungdomstiden kan ses som en livsfas, delen av en människas liv mellan barndomen och det förmodade vuxenlivet. Inledningsvis följer utifrån LUPP-enkätens fokus en genomgång av tidigare forskning inom dessa områden, samt kring ungdomar i stort och hur ungdomskulturer växt fram.

Med hjälp av en kritisk granskning av tidigare forskning på området ger Bjurströms (2005) studie en överblick över de svenska ungdomsstilarnas framväxt och karaktär. Han menar att det efter första världskriget går att urskilja hur ungdomsstilar för första gången börjar internationaliseras, alltså hämtas från en gemensam grund. Redan här är det främst populär- och mediekultur från USA som ligger till grund för stilarna. Genom den ökade mediespridningen, tack vare TV med program spridda i alla världsdelar, växte under exempelvis 70-talet nya stilar fram. Vilken musik man gillade hängde tätt samman med ungdomsstil, och vilken musik man gillade hade i sin tur ett samband med social bakgrund (Bjurström, 2005).

Från och med andra hälften av 80-talet och framåt uppkommer ytterligare ungdomsstilar på Sverigekartan, som skate, hip-hop, rave, grunge och indie. Trots att det genom medialiseringen underlättats för stilar att spridas från ett land till flera andra så ökar inte hastigheten i spridandet på ett entydigt sätt. Hårdrock, punk och indie spreds relativt snabbt från sina ursprungsområden för att få fotfäste i Sverige. Medan skinheadskulturen och hip-hopstilen tog betydligt längre tid på sig. I studien dras slutsatsen att spridningshastigheten utöver medieexponering även är beroende av hur receptiva ungdomsgrupper är för att ta emot stilarna. Hip-hop och skinheadsstilen hade lättare för att växa sig starka i Sverige först när den etniska mångfalden ökade och blev mer påtaglig i ungdomsgruppen. Då blev stilarna ett sätt att lyfta fram etniska konfliktområden (Bjurström, 2005).

LUPP

LUPP, lokal uppföljning av ungdomspolitiken, är alltså ett projekt i ungdomsstyrelsens regi. Syftet är att följa upp nationella mål, för att nå utveckling av en kunskapsbaserad kommunal ungdomspolitik. Tanken är att kommuner som skall genomföra enkäten skall utses en gång per år, och att det då både skall vara helt nya kommuner samt kommuner som tidigare deltagit i projektet. När datan från enkäterna är insamlad tar kommunerna ansvar för det fortsatta arbetet och tanken är att den information enkätstudien ger skall ligga till grund för utvecklingen av kommunens ungdomspolitik. För att som kommun få delta i LUPP krävs att kommunen dels vill utveckla ungdomspolitiken, dels att det finns resurser att satsa på projektet, främst i form av tid, men det är även viktigt att det finns en bred politisk förankring för att genomföra ungdomsundersökningen. Geografiskt läge och storlek på kommunen är inte av betydelse när deltagande kommuner utses. Enkäten rör sig över områdena,

arbete, framtid, skola, hälsa, trygghet, fritid, politik samt inflytande. Nedan kommer nu tidigare forskning kring enkätens alla delområden att redovisas.

Ungdomar, arbete och framtid

Enligt en doktorsavhandling om ungdomars drivkrafter bakom utflyttning från mindre orter, påverkas man av sin uppväxtregion både erfarenhetsmässigt och i synen på sig själv och sin omvärld (Svensson, 2006). Även hur andra ser på oss påverkas i stor utsträckning av var vi växt upp. Centrum- och periferibegreppet påverkas av en maktrelation, där centrum och de som lever där är i en hierarkisk maktposition. Där befinner sig en välutbildad elit. Regioner kan också bli positivt laddade och en person från en viss plats kan tillskrivas vissa egenskaper. Ungdomar från mindre orter tycks ha ett dubbelt förhållande till sina hemorter. När de frågas om sin hemtrakt och aktiviteter där så framgår det att de till synes lever ett ganska rikt liv. Men när frågorna mer gäller synpunkter på hemorten så är svaren ofta negativt laddade och de unga har en mer defensiv ställning gentemot den lilla orten (Svensson, 2006).

Samtidigt som regionen kan påverka vår syn på oss själva kan även samhällssituationen göra det. Med den industriella och informationstekniska utvecklingen har perioden för ungdomstiden förlängts, och ungdomsvillkor förändras snabbt över tiden. Den sociala och yrkesmässiga etableringen tar för ungdomar idag längre tid, och få jobb på arbetsmarknaden är anpassade för unga. Samtidigt ställer ungdomar idag själva höga krav på att ett eventuellt arbete man skall inneha måste vara meningsfullt (Eriksson, 2006). I en studie av svenska ungdomar konstaterar man att sedan en tidigare studie 1997 har denna period förlängts ytterligare (Ungdomsstyrelsen, 2003). Det innebär att unga studerar längre, det tar inte bara lång tid att etablera sig på arbetsmarknaden, utan ungdomar i Sverige på 2000-talet bildar även familj allt senare. Egen försörjning och försörjning av en eventuell familj kan ju ses som nyckelfaktorer för att räknas som vuxen, vilket alltså idag inträffar allt senare. Exempelvis är medelåldern för att flytta hemifrån i Sverige 19 år, en ålder som dock inte tenderar att stiga eller sjunka (Ungdomsstyrelsen, 2003). Ungdomstiden förlängs dock inte bara i en riktning. Eriksson (2006) beskriver ungdomar och ungdomstiden i sin rapport, som är gjord i syfte att vara en kunskapsöversikt för att kunna kartlägga hur vård, behandling och stöd till unga med missbruk är organiserad. I studien syns att samtidigt som ungdomar blir vuxna allt senare, ur perspektivet att vuxna har egen försörjning och eget boende, så går även tonårsbeteenden allt längre ner i åldrarna (Eriksson, 2006).

Att studera efter gymnasiet har visat sig vara en investering, en god utbildning ger positiv utveckling av den privata ekonomin. Samtidigt visar Erikssons (2006) studie att ungdomar påverkas, precis som Svensson (2006) beskriver, av sin uppväxtort. I glesbygd är det lättare som ung än i storstad att ta till sig stereotypa bilder av vuxenlivet, alternativt bryta upp från orten. Här har tjejer i högre grad än killar brutit upp och studerat vidare (Eriksson, 2006).

Könets betydelse kan även variera mellan olika delar av landet. Enligt Svenssons studie (2006) har klass och kön större betydelse på vissa orter. För ungdomar i så kallade bruksorter har dessa variabler en mycket stor påverkan, deras

önsknings- och förhoppnings- för arbete och framtid hänger i hög grad samman med den sociala bakgrund de har. Samtidigt skiljer sig de båda könen åt i dessa frågor inom samma sociala klass. I Svenssons studie (2006) syns en tendens att ungdomar inte agerar ”reflexivt friställt” som vissa påstår, istället observeras en ofreflekterad vilja att göra det som dessa ungdomar anser vara det naturliga (Svensson, 2006).

Vidare ser Svensson (2006) att ungdomar överlag är överens om att en framtida familj är något självklart och naturligt. När de bildat familj anser ungdomarna i hennes studie att ungdomstiden är över och mycket av ungdomsårens frihet går förlorad. Så långt är olika grupper av ungdomar överens, men de skiljer sig åt gällande hur lång de önskar sig och förväntar sig att perioden fram till ett familjebildande är. Svensson skriver: ”Medelklassen ser fram emot en förlängd ungdomstid medan arbetarungdomarna mest känner sig hindrade i sina försök att bli vuxna” (Svensson, 2006, sid. 140). Man borde alltså här kunna anta att klass borde påverka hur stressade unga människor känner sig i sin ungdomstid.

I Svenssons (2006) studie är fokus på orten Söderhamn och det visar sig i den studien att arbetarklasskillar i 2000-talets Söderhamn är frustrerade. Deras förvärvade värderingar och ideal är inte lika användbara längre, de tycker att ”allt var bättre förr” och har en bild av att de trots att de gjort allt de skall och är villiga att arbeta för sig, ändå inte har en plats som är självklar i lokalsamhället. Det ställs nu nya och oväntade krav på dem och trots att de anser sig ha gjort det som hittills förväntats av dem, i exempelvis grundskolan, känner de ingen uppskattning för det. Tjejer i Söderhamn med arbetarbakgrund känner delvis på samma sätt, men har enligt studien inte samma förväntningar om att ta del av och påverka det offentliga livet, utan fokuserar mer på familj och relationer. Tack vare detta upplever de inte samma kulturella frustration (Svensson, 2006).

Ungdomar, skola och kön

De senaste åren har det visat sig att tjejer klarar sig bättre i skolan än killar. De får högre betyg och står sig bättre i kunskapstest i förhållande till andra nationaliteter jämfört med de jämnåriga svenska killarna. Könsskillnader kan enligt Björnsson (2005), när denne tolkar och drar slutsatser utifrån aktuell forskning gällande könsskillnader och skolframgång, inte i detta fall sägas bero på social bakgrund utan har en självständig påverkan. I studien framkommer dock att de ungdomar som har föräldrar med högre utbildning och kommer från högre sociala klasser lyckas bättre än de med lågutbildade föräldrar. Men även inom dessa grupper presterar tjejer bättre än killar. När ungdomar indelats i fyra olika kategorier utifrån social klass har exempelvis tjejer i den ”lägsta” gruppen högre medelbetyg än killarna i den ”näst lägsta” men sedan har tjejerna i den ”lägsta” gruppen lägre betyg än killarna i den ”näst högsta” gruppen av de fyra. I studien kommenteras detta kön- och klassmönster av kvantitativ art som typiskt för detta fenomen (Björnsson, 2005).

Samtidigt visar internationella studier att svenska killar ligger högt upp när man jämfört hur bra man själva tror sig klara av studierna. Då anser sig svenska killar klara av studierna bättre än vad de gör, i samma studier ligger svenska tjejer bland de lägsta, de underskattar sin egen förmåga, och tror alltså sig klara av studierna sämre

än vad de i verkligheten gör. Prestation i studierna och självförtroende i studierna hänger alltså inte samman för könen (Björnsson, 2005). Svenska killars sämre skolprestationer kan, enligt Björnssons (2005) genomgång av forskning på området, ha att göra med att man försöker leva upp till förväntningar om vad maskulinitet innebär. Tjejer kan ha nått en mer jämlik vardag. De har nått en mer könsneutral ställning där de kan ägna sig åt både klassiskt manliga och/eller kvinnliga sysslor och aktiviteter. I den bild som finns av vad som är manligt ingår att ha en slapp attityd till skolan och att inte engagera sig för mycket i sina studier. Det kan till och med vara så att heterosexualiteten ifrågasätts för en kille som studerar *för* flitigt (Björnsson, 2005).

Tittar man på Skolverkets statistik från 2004, vilka det är som 2000-2004 saknar slutbetyg från grundskolan, ser man att det varje år är fler killar än tjejer i denna grupp. Tilläggas kan även att en ungdomsgrupp som är överrepresenterad, med tanke på sin storlek i samhället, är killar och tjejer med utländsk bakgrund. Totalt är dock elever utan slutbetyg bara 1-2 procent av en total årskull (Björnsson, 2005).

Även på andra områden än i skolan utgör kön en betydande variabel. Att ungdomar har en klar uppfattning om vad som är manligt respektive kvinnligt går att se när man i en studie frågat 16-åringar om hur de ser på olika aktiviteter ur ett könsperspektiv. Drygt 1100 geografiskt spridda killar och tjejer i Sverige har tillfrågats om de tycker olika aktiviteter är manliga eller kvinnliga. Av tjejerna tycker 67 procent och av killarna 77 procent då exempelvis att skriva dagbok och dikter är kvinnligt, 84 procent av tjejerna och 88 procent av killarna tycker det är manligt att meka med motorer. Men även när det gäller mer moderna företeelser ses en könsmärkning av aktiviteterna. Att träna aerobics ses av 82 procent av tjejerna och 70 procent av killarna som kvinnligt. Och 52 procent av killarna ser det som manligt att syssla med datorer, här instämmer 29 procent av tjejerna i den åsikten (Larsson, 2005).

Kraven på ungdomar har ökat enligt många av Erikssons (2006) intervjuade ungdomar. De menar att det ställs högre krav på ungdomar för att bli accepterade bland kompisar. De upplever en ökad stress i skolan där arbetsmiljön stressar, där de blir stressade av skolans arbetsformer och sin egen önskan att vara "rätt" klädda (Eriksson, 2006).

Ungdomar, hälsa och trygghet

En stor del av ungdomarna i Sverige idag anser sig dock må psykiskt och fysiskt bra. Unga idag ser också ljusare på sin framtid än för fem år sedan och bara en av tjugo ser pessimistiskt på sin framtid. Det som i ett framtidsperspektiv dock oroar ungdomar, mer än exempelvis 1993, är den internationella situationen efter den turbulenta tiden i Europa under 1990-talet (Ungdomsstyrelsen, 2003).

I en rapport bland Statens offentliga utredningar SOU 2006:77 som syftar till att analysera ungdomars livssituation utifrån stress, och konsekvenserna detta får för den psykiska hälsan, framgår även där att de flesta ungdomar mår bra. Men de senaste 10-20 åren har dock nedstämda ungdomar som har svårt att sova eller lider av värk blivit allt vanligare. Det beskrivs att 9 procent av tjejerna i åldern 16-24 år hade besvär av

oro, ångslan eller ångest år 1989. Samma siffra var 2005 uppe i 30 procent. Här sticker ungdomar ut, det har skett en ökning bland folket i stort, men ökningen är kraftigast bland ungdomar, och för de äldsta finns ingen ökning alls. De stressrelaterade symptomen är vanligare bland tjejer än bland killar. När man i studien SOU 2006:77 frågade knappt 700 ungdomar i årskurs 9, årskurs 2 och 3 på gymnasiet, samt från universitetet i en liten, en mellanstor och en stor tätort i Sverige svarade majoriteten att skolan är främsta orsaken till stress, alltså på liknande sätt som deltagarna i studien av Eriksson (2006). Stressen på grund av skolan, kommer enligt de svarande av att mycket arbete måste göras i hemmet och att fritidsaktiviteter och kompisar måste försakats. När den statliga rapportens utredare tittar på en jämförelse mellan 11 europeiska länder visar den att en negativ utveckling på arbetsmarknaden för unga för med sig ökade psykiska symptom. I jämförelsen ser det som sämst ut för Sverige i båda dessa avseenden under perioden 1986-2002. Den främsta orsaken till stress bland unga i Sverige tror man ändå kommer av den ökade individualiseringen, vilken i den moderna utvecklingen gett nya möjligheter men därigenom också en mer oviss framtid (SOU, 2006).

Vid enkätstudierna som gjordes inför Ungdomsstyrelsens studie *De kallar oss unga*, som genomfördes av SCB i syfte att synliggöra svenska ungdomars värderingar, uppgav 15 procent av de svarande mellan 16-19 år att de har ont i huvudet varje dag eller flera gånger i veckan. Tjejer upplever även enligt denna studie stress oftare än killar (Ungdomsstyrelsen, 2003).

I en finsk avhandling (Aro, 1988) med syfte att undersöka samband mellan stress, utveckling och psykosomatiska symptom under ungdomstiden visades också könsskillnader. I studien deltog 98 procent av de samtliga 2287 åttondeklassarna i en finsk stad. Under två år genomgick de en studie vid tre skilda tillfällen, och 91.4 procent av tjejerna och 89.9 procent av killarna från första testtillfället var med vid samtliga tre omgångar. Könsskillnaderna bestod där av att, i likhet med ovan beskrivna svenska studier, tjejer uppvisade fler stresssymptom än killar. Tjejer uppvisade också ett sämre självförtroende jämfört med killar. Slutsatsen drogs att orsakerna till stress var en kombination av åldersrelaterade förändringar biologiskt, åligganden, kognitiva förmågor och sociala omständigheter. Det upptäcktes en förändring, där ungdomar efter puberteten uppvisade mer stress än innan. Att tjejer tidigare än pojkar når och genomgår puberteten sågs som en anledning till ökade problem med stress för tjejerna (Aro, 1988).

Stressen hos ungdomar kan också variera utifrån fler variabler än kön. Vid en enkätstudie bland ungdomar i Stockholm (Rasmussen, 2004), som syftar till att kartlägga och analysera relationen mellan ungdomars fysiska aktivitet och självkänsla, matvanor, kroppsstorlek, etnicitet och socioekonomiska förhållanden, har man sett vissa samband. Exempelvis har man sett att självkänslan sjunker bland både tjejer och killar i takt med aktivitetsgraden. Lågaktiva ungdomar har lägre självkänsla än högaktiva, och mellan dessa grupper placerar sig de medelaktiva när de själva fått skatta sin självkänsla. De har i samma studie tittat på om datoranvändning och självkänsla kan ha något samband. För tjejer är snitttiden för datoranvändning en timme per vardag i denna studie, och något längre tid på helgerna. Men det syns inga

större skillnader i datoranvändningstid mellan de olika nivåerna för självkänsla. Killarnas tid vid datorn är dock betydligt längre i denna studie, och här syns skillnader mellan de olika nivåerna för självkänsla. 2,2 timmar en vardag, och 2,8 på helgen i genomsnitt sitter killar med låg självkänsla vid datorn för spel, arbete eller Internetsurfande. Killar med hög självkänsla sitter istället 1,5 timmar i snitt vid datorn en vardag och 2,1 timmar under en dag på helgen. (Rasmussen, 2004).

Men inte bara fritidsaktiviteter påverkar ungdomars psykiska hälsa. Larsson och Lilja (2003) genomförde en multidimensionell och preventivt inriktad kunskapsöversikt med hermeneutiskt-socialpsykologiskt fokus åt statens folkhälsoinstitut, gällande ungdomslivets identitet, alkohol och droger. Det finns enligt rapporten longitudinella studier som visat att inställningen till skolan och skolarbetet har en påverkan på när man som ung börjar dricka alkohol regelbundet. Det har framkommit att ungdomar som är mer negativa till skolan utvecklar ett ökat alkoholbruk, jämfört med ungdomar som är mer positivt inställda till skolan (Larsson & Lilja, 2003). Det kan här dock tänkas att båda dessa variabler är beroendevariabler, alkoholbruket skulle lika gärna kunna ge den negativa skolinställningen som tvärtom. Och långt fler än de som har en negativ skolsyn använder i dag alkohol.

I en rapport som studerat brottsligheten bland ungdomar i årskurs nio och hur denna förändras över tiden, genomfördes 1995, 1997, 1999, 2001 och 2003 riksrepresentativa enkätundersökningar bland niondeklassare (Ring, 2005). För de olika åren har mellan 5300 och 8200 anonymt besvarat enkätfrågorna. I rapporten framkommer att förekomsten av narkotika i dessa ungdomars liv är oförändrad över tid. Både 1995 och 2003 har 8 procent av ungdomarna befattat sig med narkotika i någon form. Om man som niondeklassare har stött på narkotika, är det typiska att ha rökt hasch eller marijuana någon enstaka gång. Hos de svarande 2003 anger 57 procent att de under de senaste 12 månaderna druckit sig berusade. En ganska hög siffra med tanke på att de har två-tre år kvar till att lagligt få dricka alkohol. Detta är dock en siffra som sjunkit de senare åren för båda könen, motsvarande siffra var 1999 uppe i 65 procent (Ring, 2005).

Levnadsstandard och vilka miljöer man vistas i tycks också påverka sådant som brottshandlingar, att råka ut för hot eller utsättas för våld. Av de ungdomar som begått fler än 15 brottshandlingar så bor en större del av dessa i lägenhet än i villa, detta gäller för samtliga av de undersökta åren. Andelen högbelastade brottslingar i årskurs nio är även högre bland ungdomar med lågt medelbetyg, jämfört med ungdomsgruppen med högt medelbetyg (Ring, 2005). Vid en enkätstudie i 14 gymnasieskolor i Sverige (Weinehall, 1999), för att kartlägga våldet i de ungas vardag, visade det sig att mer än var femte gymnasieelev blivit utsatt för våld utomhus på fritiden, betydligt fler killar än tjejer. Åtta procent av de svarande har blivit utsatta för våld inomhus på fritiden. Även hot och att bevittna våld är vanligare utomhus än inomhus på ungdomars fritid (Weinehall, 1999). I Rings (2005) rapport uppger 23 procent av de svarande niondeklassarna att de någon gång utsatts för lindrigt våld och 6 procent att de utsatts för grövre våld. Enligt dem som blivit utsatta för våld anger 45 procent av dem att det inträffade i skolan, 7 procent i hemmet, 4

procent hos någon annan, 5 procent på ett allmänt kommunikationsmedel och 39 procent på det mycket vaga alternativet ”någon annanstans” (Ring, 2005).

Ungdomar, fritid och IT

Fritiden får ett allt större utrymme idag, ungdomar i det tidiga industrisamhället eller i jordbrukssamhället hade inte i närheten så mycket fritid som dagens unga har under många år (Frykman & Löfgren, 2001). En långsiktig trend är också att fritid får ett allt högre värde för ungdomar, samtidigt minskar betydelsen av arbete och familj. Andelen ungdomar som anger att de har för lite fritid är också större än den andelen vuxna (Ungdomsstyrelsen, 2003). Vad man gör på sin fritid tycks även kunna ge en signal till andra i ungdomsgruppen om ens identitet. I en enkätundersökning gjord med 1520 svarande 16-åringar i Bengtsfors/Årjäng, Luleå, Stockholms city och Stockholm syd säger 47 procent att man utifrån en människas fritidsaktivitet kan avgöra den människans livsstil och värderingar. 66 procent av 16-åringarna anser att man utifrån en persons bekantskapskrets och vänner kan avgöra livsstil/värderingar (Nilsson, 1998).

I data insamlat år 2005 som sammanställts i *Fokus 06* av Ungdomsstyrelsen (2006) visar det sig att den andel som tycker att det finns ganska eller väldigt lite/ingenting att göra på fritiden är högre på gymnasiet än på högstadiet om man tittar på ett snitt i hela landet. På gymnasiet känner 38 procent så, jämfört med 25 procent bland högstadieeleverna. Kulmen för när man tycker att man har som minst att göra på fritiden tycks komma i 16-17 års åldern (Ungdomsstyrelsen, 2006).

Det är dock inte bara ålder som avgör om man anser sig ha lite eller mycket att göra på sin fritid. Ungdomar i glesbygdskommuner är de som i störst utsträckning svarar att de har ganska eller väldigt lite/ingenting att göra på fritiden. 40 procent av högstadieeleverna och 63 procent av gymnasieeleverna känner så i glesbygdskommunerna 2005, att jämföra med 20 procent av högstadieeleverna och 29 procent av gymnasieeleverna i större städer samma år. Generellt tycker även tjejer att det finns mindre för dem att göra än vad killar tycker, och ungdomar födda i Sverige med två svenska föräldrar saknar inte i samma utsträckning som andra fritidsaktiviteter (Ungdomsstyrelsen, 2006).

Det har de senaste åren också skett en förändring av vad man gör på sin fritid. I en studie av ungdomars kultur- och fritidsvanor anges att ungdomar i åldern 15-24 i genomsnitt år 2002 ägnade 63 minuter per dag åt att surfa på Internet (Larsson, 2005). Enligt samma studie surfar 84 procent, av de 16-åriga ungdomarna, på Internet någon gång i veckan eller oftare. I studien dras slutsatsen att datorn bland unga i stor utsträckning används för nöjes skull, vilket innebär att man genom datorn och Internet söker avkoppling och underhållning. Att surfa runt på olika sidor, ladda ner musik och filmer eller chatta med vänner kan jämföras med att sitta och zappa vid teven. Studien slår fast att informationsteknikens snabba tillväxt i Sverige gett unga nya fritidsaktiviteter. Men om några andra aktiviteter får ge vika, och i så fall vilka, ges inte svar på (Larsson, 2005).

Det är alltså genom dagens teknik lättare att hålla kontakt med andra människor. Enligt en rapport med syfte att se hur ungdomar i sin vardag använder informations-

och kommunikationsteknik och hur den användningen påverkar de vardagliga geografiska dimensionerna, används Internet i första hand till att hålla kontakt med redan etablerade kontakter från den "fysiska" världen (Thulin, 2002). Att få nya kontakter är alltså inte den nya teknikens främsta syfte för ungdomar. Istället mailar man eller använder chatprogram som MSN och ICQ för att behålla och stärka de kontakter man redan har. Thulins (2002) studie visar att ungdomar som rest i andra länder eller exempelvis varit på olika läger på fritiden, efter dessa erfarenheter sedan använder informations- och kommunikationsteknik för att upprätthålla de där nyvunna kontakterna. Men främst används alltså inte den nya kommunikationstekniken, trots oändliga möjligheter, till kommunikation med andra ungdomar på andra sidan jorden. Utan man chattar helst med andra ungdomar på den egna orten och med ungdomar på den egna skolan. Men det uttrycks i samma studie att man via chatprogram dock kommunicerar med ungdomar man känner, men som man om inte chatten fanns då inte skulle ringa till (Thulin, 2002).

En annan starkt växande IT-relaterad företeelse som dock inte nödvändigtvis måste innebära kommunikation är datorspel. I skriften *New Game* (Ungdomsstyrelsen, 2006) beskrivs hur data- och TV-spelskulturen och det kommunikationstekniska umgänget växer sig allt starkare bland i första hand ungdomar. Datorspel har blivit del i något som kan kallas deltagandekultur, något som blir allt viktigare för ungdomar. Deltagandekultur innebär att man inte enbart är konsument eller producent av kultur, utan här är man den som skapar, men även den som samtidigt betraktar kulturen. Centrala delar är social interaktion och just medskapandet. Detta kan i datorspelkulturen ha att göra med att man ensam eller i grupp upptäcker och skapar nya spelvärldar och konstruerar egna karaktärer och miljöer som sedan förändras dynamiskt. Det kan alltså finnas värden utanför spelens handling. Andra kulturer där medskapande ses som centralt är exempelvis hip-hop, skateboardåkning och rollspel (Ungdomsstyrelsen, 2006).

Ungdomsstyrelsen genomförde med hjälp av SCB under 2005 en enkätundersökning (*Ungdomar, fritid och idrott*) för att kartlägga ungas idrotts- och fritidsvanor. Undersökningen visade att 89 procent i åldersgruppen 16-24 år i Sverige har tillgång till en persondator. I samma åldersspann har 46 procent tillgång till en spelkonsol av något slag. Det framkom att killar spelar mer datorspel och motsvarande spel än tjejer, samt att de mest aktiva datorspelarna finns i åldrarna 13 till 15 år. Undersökningens resultat visar dock inte det som många tror, att unga i gruppen högaktiva spelare skulle idrotta, träna eller motionera mindre än de jämgamla som spelar i mindre utsträckning. Däremot upplever de i gruppen högaktiva spelare sin fysiska hälsa som något bättre än vad unga i gruppen sporadiska spelare gör. I denna grupp, de högaktiva spelarna, dricker man även mindre alkohol än övriga ungdomar (Ungdomsstyrelsen, 2006).

Intressant förutom den fysiska hälsan, är hur datorspel kan påverka den psykiska hälsan. I en systematisk genomgång av vetenskapliga studier på området TV- och datorspel, och dess hälsoeffekter, har Bremberg och Lager (2005) tittat på 30 studier som uppfyllde deras krav på att vara randomiserade kontrollerade experiment med förmätning, randomiserade kontrollerade experiment utan

förmätning eller prospektiva longitudinella studier. Av de 26 experiment och 4 longitudinella studier de beskriver framgår med starkt stöd att datorspelare har positiva effekter på både spatiala förmågor och reaktionstid. De ger begränsat stöd för att spelare skulle leda till val av aggressiva leksaker, och inget stöd för att datorspelare skulle medföra tankar, känslor eller beteenden som är aggressiva. Inte heller ges stöd för att datorspelare skulle medföra övervikt (Bremberg & Lager, 2005). Det är svårare att finna studier på huruvida TV- och datorspelare påverkar stress för ungdomar, eller stressrelaterade symptom som huvudvärk, trötthet eller sömnsvårigheter. Men utifrån resultaten med positiva kognitiva effekter kan sådana slutsatser dras.

I SOU 2006:77, vars syfte är att undersöka stress bland ungdomar och stressens effekter på den psykiska hälsan, dras slutsatsen att datorspelare tack vare sin positiva effekt på kognitiva förmågor, som spatial förmåga och reaktionstid, snarare har en positiv inverkan på ungdomars psykiska hälsa. Denna slutsats dras genom att god kognitiv förmåga har visat sig ge mindre utagerande beteendeproblem, minskade inåtvända psykiska problem och färre fullbordade självmord (SOU, 2006).

Sociala nätverkstyper - kamratorienterade, föräldraorienterade och omvärldsorienterade ungdomar

Samspelet mellan informationsteknik och dess användare kan alltså få psykologiska följder. Även vilka andra människor man väljer att interagera med på sin fritid, och på vilket sätt eller inom vilka miljöer man samspekar påverkar ungdomar. I en litteraturstudie över forskningen kring ungdomars fritid beskrivs tre kategorier av ungdomar som med framgång använts, av flera forskare, som grupper vid jämförelser (Nilsson, 1994). Det är de föräldraorienterade ungdomarna, de kamratorienterade ungdomarna samt de omvärldsorienterade (även kallade föreningsorienterade) (Nilsson, 1994). Dessa tre tidigare använda kategorier utifrån socialt nätverk på fritiden kan med fördel användas i denna studie med LUPP-data.

I en doktorsavhandling gjordes på åttiotalet denna indelning av ungdomar, utifrån sociala nätverk, som skall ses som typfall (Hermansson, 1988). Där studerades via enkäter och 57 intervjuer ungdomars livsstilar, kulturer och framtidsperspektiv med fokusering på ungdomar med antingen svensk eller finsk bakgrund i Eskilstuna. De föräldraorienterade ungdomarna lyfter gärna fram familjesamvaron och kontrolleras också hårdare av sina föräldrar i omvärldskontakterna. Det är dock inget som dessa ungdomar upplever som besvärande, mycket tack vare att de framför sig för egen del ser ett liv som är väldigt likt det som de egna föräldrarna lever. Tack vare dessa ungdomars vilja att vara föräldrarna till lags är ungdomarna i denna grupp noga med skolarbetet, men har ändå nedtonade karriärsambitioner. Umgänget utanför familjen är begränsat och ofta består kamratkretsen av en ”bästis”, och i och med att stor del av fritiden spenderas i hemmet med familjen läggs mycket tid på TV/dataspel, TV-tittande eller läsning av böcker. Dessa ungdomar är inte särskilt känsliga för rådande trender i musik- eller klädsstilar och deras livsstil präglas av återhållsamhet, försiktighet och traditionalism (Hermansson, 1988)

Nästa kategori av sociala nätverkstyper är de kamratorienterade ungdomarna, de påverkas mycket av kamrater, skolmotivationen är låg och minimalt med tid ägnas för dessa ungdomar åt läsläsning. De ser skolan som en plats att stanna i mest för att undvika arbetslöshet och något de snabbt vill vidare från för att träda in i vuxenlivet. De drömmer inte om någon stor karriär, men vill gärna ha pengar. Chansen till rikedom ser de snarare i idrottsframgångar. Pengar blir viktigt för det ger dem status gentemot andra killar och tjejer. Det ger även en möjlighet att ofta gå på uteställen, bio, köpa dyra nya och de rätta kläderna eller prylarna. Dessa ungdomar har bra koll på gällande subkulturer och stilar och är jämfört med de andra ungdomsgrupperna specialister på både deltagande och konsumtion av dessa subkulturer. Ungdomar i denna grupp ser på framtiden med ovisshet. På grund av tryggheten i kamratgruppen och viljan att bli accepterad där, har istället föräldrarna lågt inflytande på dessa ungdomar. De rör sig i jämförelse med andra ungdomar mycket på ortens gator, torg eller andra offentliga rum. De har ett stort kontaktnät, men bara i den egna åldersgruppen (Hermansson, 1988).

De omvärldsorienterade ungdomarna är de ungdomar som har få konflikter både med de egna föräldrarna och med kamratkretsen. Ungdomar i denna kategori, utifrån socialt nätverk, är generellt sett skolmotiverade och har klart för sig vilken karriär de strävar mot. De har ett målrationellt förhållningssätt till framtiden och ser på olika faser i livet som investeringar de senare i livet kommer att dra nytta av. Skolan anses vara av vikt för att nå framtida karriärmål. Deras fritid sker mycket i organiserad form, gärna i olika typer av föreningar. De ägnar sig mycket åt olika idrottsaktiviteter, som också fungerar som ett sätt att bygga sociala nät för framtiden. Ungdomarna i denna grupp är som de flesta ungdomar intresserade av musik och kläder, men eftersom subkulturers stilar anses som extrema så tar de avstånd från dem. Ungdomarna med en omvärldsorienterad livsstil har ett brett kontaktnät som inte begränsas till den egna åldersgruppen (Hermansson, 1988).

Samma tre ungdomsgrupper, utifrån sociala nätverkstyper i sin fritid, har undersökts närmare i en kulturgeografisk magisteruppsats (Gemzell, 2004). Studien syftar till att jämföra ungdomars drömmar och tankar från en undersökning 1989 om deras förväntade situation om 10 år och var de skulle bosätta sig, jämfört med hur det faktiskt sedan såg ut 10 år senare. I studien påvisas en skillnad mellan de tre grupperna, där de föräldraorienterade ungdomarna ses som återvändarna, som kommer tillbaka till hemorten nära familjen efter avslutad utbildning. De omvärldsorienterade som i studien även kallas karriärinriktade ses som mer rotlösa och lämnar hemorten utan att återvända, medan de kamratorienterade är de som är rotade i hemortens kamratkrets och stannar på hemorten redan från början (Gemzell, 2004).

Lieberg (1993) har i sin ungdomsforskning använt samma typ av grupper. Där har de dock kallats kamratorienterade, hemorienterade och föreningsorienterade. De kamratorienterade är de som ägnar huvuddelen av sin fritid åt att träffa kompisar, detta gör de oftast utomhus där interaktion med andra ungdomar är den huvudsakliga sysselsättningen. Dessa rör sig vant i det offentliga rummet och tillbringar mycket tid i det egna bostadsområdet (Lieberg, 1993).

De hemorienterade (jämförbara med de föräldraorienterade) tillbringar som namnet antyder stor del av sin fritid i hemmet. Träffar de kompisar sker detta i varandras hem. De har även visat sig i större utsträckning ägna sig åt datorspelande och annan sysselsättning vid datorer. Dessa ungdomar är inte lika trygga i offentliga miljöer, utan har hemmet som sin tryggaste plats (Lieberg, 1993).

De föreningsorienterade ungdomarna som går att jämföra med de omvärldsorienterade ägnar huvuddelen av sin fritid åt föreningsaktivitet, såsom tennis, handboll eller ishockey i en idrottsförening. Dessa ungdomar rör sig mer bekvämt i många skilda miljöer mycket tack vare resor och upplevelser de samlat på sig i föreningens regi (Lieberg, 1993).

I en nordisk studie med data inhämtad från enkäter och intervjuer, som syftar till att ge en bild av ungdomars situation i det moderna samhället och visa på deras liv i det egna hemmet kontra det liv de lever i de offentliga rummen, används samma typ av sociala nätverksgrupperingar för analys (Lieberg, 2002). Där benämns dock det som ovan kallats kamratorienterade ungdomar som uteorienterade ungdomar. I undersökningen ställs frågor som rör ungas relation till hemmet, det organiserade föreningslivet och det informella umgänget med kamrater på offentliga platser. Där visade det sig att killar är mer orienterade mot hemmet och tjejer i högre grad riktar in sin fritid på organiserade föreningsaktiviteter. Detta går emot tidigare nordisk forskning på området, men av de 256 deltagarna i den aktuella studien är det 40 procent av killarna men bara 26 procent av tjejerna som visat sig spendera mest tid hemma med familjen. Könsskillnaden tros i stor utsträckning förklaras av tiden framför en datorskärm i samband med exempelvis spelande, som killar i högre grad sysslar med och som då sker i hemmet (Lieberg, 2002).

Det visar sig i samma studie vara vanligare bland killar att vistas på torg, gator eller motsvarande platser medan tjejerna mer än killarna går på fester som är privat anordnade. I studien som är gjord bland 15- och 16-åringar hamnar 33.6 procent i gruppen hemorienterade ungdomar, 22.3 procent i gruppen föreningsorienterade och 15.5 procent i ungdomsgruppen uteorienterade. De föreningsorienterade ungdomarna (omvärldsorienterade) skiljer sig i studien från övriga grupper genom att de inte är lika lokalt fokuserade utan rör sig mer vant på olika platser geografiskt och umgås med kamrater och ledare utanför det egna bostadsområdet i samband med träningar eller resor med föreningen. Genom detta lär de sig i större utsträckning än övriga att hantera och bemästra nya situationer och miljöer (Lieberg, 2002).

Vidare visar studien att de uteorienterade 15-16 år gamla ungdomarna oftare bildar gäng, undviker vuxenkontroll och att de även visar lägre intresse för datorer och att läsa böcker. De är även mindre intresserade än de andra grupperna av det egna rummet i hemmet (Lieberg, 2002). De hemorienterade är de som i den nordiska studien oftare bor utanför storstäderna och är även de som har mer fokus på att läsa böcker. De bildar i normalfall inga gäng. I denna grupp är det fler killar än tjejer och de som passar in i denna grupp sköter skolarbetet bra (Lieberg, 2002).

Ungdomar som skiljer sig åt i vilka sociala nätverk de tillbringar den mesta fritiden på, har alltså enligt ovan olika syn på sin framtid och olika syften med att till exempel gå i skolan. Det skulle då vara intressant att se om det också är så att deras

liv ter sig olika som vuxna beroende på fritidssysselsättning. Feinstein, Bynner och Duckworth (2006) har i en artikel tittat på vad olika fritidsaktiviteter för med sig när ungdomarna som sysslade med dem blivit vuxna. De har använt data från 16-åringar i England 1970 från det så kallade 1970 British Birth Cohort Study (BCS70), för att se samband mellan fritidsaktiviteter i 16-årsåldern och följder i vuxenlivet. De samlade in ny data 1999/2000 för att se påverkan på vuxenlivets beroendevariabler. Det som enligt studien har en positiv påverkan och hämmar social utstötning är något de kallar "Youth clubs", fritidsklubbar/fritidsgårdar för ungdomar utanför skoltid som i huvudsak drivs av någon typ av pedagogisk auktoritet, men i andra lokaler och sammanhang än ungdomarnas egen skola. Denna grupp ställdes mot exempelvis ungdomar i grupperna "Sport/Community center", "Church clubs" eller "Uniformed organisations" (scouter etc.). De beroendevariablerna som jämfördes i vuxen ålder var sedan ekonomisk status, hemförhållanden, hälsa och välmående och samhällsengagemang och brottslighet. Den grupp som skiljer sig på ett positivt sätt från övriga är alltså "Youth clubs" (Feinstein, Bynner & Duckworth, 2006).

Ungdomar, politik och inflytande

Ungas förtroende för politiker har ökat, men samtidigt har intresset för politik och att engagera sig i politik minskat. Det som är nytt i studien från 2003 är att det tidigare alltid varit fler ungdomar än vuxna som tilltalats av ett jämlikt samhälle, men nu är denna andel större bland vuxna. Ungdomar har en mer positiv inställning till invandrare och flyktingar än vuxna har. Även när det gäller sexualitet är ungdomar i Sverige mer toleranta än vuxna, och ungdomar tycker i högre grad att homosexuella skall ha samma rättigheter som heterosexuella (Ungdomsstyrelsen, 2003).

Skolverket publicerade 2001 rapporten *Ung i demokratin* där de gjort ett representativt urval på 150 grundskolor, varav 138 valde att delta, i syfte att fånga många olika aspekter av ungdomars demokratiska kompetens. I de deltagande skolorna valdes slumpmässigt en klass eller en studiegrupp ur årskurs 8 eller 9 ut för att svara på kunskaps- bakgrunds och attitydfrågor inom områdena demokrati- och samhällsfrågor. I de deltagande skolorna var svarsfrekvensen hela 92 procent. Resultaten jämförs med en motsvarande undersökning i andra länder. Svenska ungdomar tycks ha goda men ytliga kunskaper om demokrati och samhällsfrågor. Här visar resultaten likartade resultat i övriga länder, bland jämnåriga. De svenska ungdomarna skiljer sig dock på så vis att de har lättare för att klara uppgifter som gäller att tolka ett budskap eller en bild med politiskt budskap, än vad de har att klara faktafrågor. Till rättvisa, frihet och jämlikhet är ungdomarna i studien överlag positiva (Skolverket, 2001).

I studien har de indelat 40 procent av de svarande i de tidigare beskrivna grupperna omvärlds-, kamrat- samt föräldraorienterade, ifrån varandra avgränsade grupper. De två grupper som skiljer sig åt från varandra svärmässigt är de kamratorienterade och de omvärldsorienterade (föreningsorienterade) ungdomarna. De omvärldsorienterade har goda kunskaper om samhället samtidigt som de engagerar sig i högre grad både på skoltid och på sin fritid. I den här gruppen finns flest av dem med ett klart uttalat intresse för politik. Bland de kamratorienterade

ungdomarna är politikintresset lägre, och bara ett fåtal av dem tror att de kommer att rösta eller bli medlemmar i ett politiskt parti i framtiden. Jämfört med övriga ungdomar läser dessa tidningar och ser på nyhetssändningar på TV i mindre utsträckning. Trots ett lägre uttalat politiskt intresse är det ändå bland dessa ungdomar vanligare att visa intresse för aktionsartade och illegala metoder för politisk påverkan (Skolverket, 2001).

Men fler variabler än social nätverkstyp påverkar ungdomars attityder till politik. Studien Ungdomsbarometern syftar till att skapa en bild av morgondagens värderingar genom att fråga ungdomar om politik och samhälle (Henriksson, 2000). Empirin består av 12000 postenkäter skickade till ett slumpmässigt urval av svenska ungdomar 16-25 år gamla. Studien har en svarsfrekvens på 60 procent och skillnader redovisas på en fem procents signifikansnivå. Där framkommer att boende i småstäder och i glesbygdskommuner har minst förtroende för de egna kommunernas beslutsfattare, och fler i små städer och på landsbygd känner en maktlöshet att påverka. Fler uppger också i glesbygd och små städer att de är helt ointresserade av politik än vad som är fallet i de större städerna (Henriksson, 2000). Det framgår även av den studien att intresset för politik ökar med åldern, vilket tros hänga samman med att man då närmar sig eller blir 18 och därmed själv får rösta. Dubbelt så många tjejer som killar ser i studien jämställdhet som något viktigt, medan bara var femte i studien oavsett kön visar intresse för boendefrågor (Henriksson, 2000).

Övergripande syftesbeskrivning

Intressant är nu att skapa förståelse för ungdomars situation i denna teknikfyllda och medieinfluerade vardag. Hur mår exempelvis ungdomar idag, vilka attityder uttalar de kring områdena i LUPP-2006 och vilka val gör de till exempel i sin fritid? Ett syfte med denna studie är också att ge en bred deskriptiv bild av ungdomars situation i Sverige år 2006, som tack vare sitt stora deltagarantal kan fungera som en unik översikt för vidare forskning. Vidare analyser kommer också att göras utifrån indelningar i subgrupper, analyser görs då utifrån variablerna datorspelning, social nätverkstyp, kön och kommuntyp.

I enlighet med ovan uttalade ambition med studien kommer några olika frågeställningar utifrån redovisad forskning att besvaras. Ett exempel på en sådan frågeställning är om ungdomar mår, som tidigare studier visat av Ungdomsstyrelsen från 2003, psykiskt och fysiskt bra och i allmänhet ser ljust på sin framtid? Denna studie kommer även att jämföra vilka grupper av ungdomar utifrån kön, kommuntyp och sociala nätverk som skiljer sig åt gällande upplevd hälsa och framtidstro.

Vidare är en frågeställning hur väl bilden i Svenssons (2006) avhandling stämmer in på ungdomarna i LUPP? Exempelvis att killar idag i större utsträckning än tjejer tycker att "allt var bättre förr" och har en bild av att de inte har en plats som är självklar i lokalsamhället när det ställs nya och oväntade krav på dem.

En annan del i LUPP-2006 är skolan. Tidigare studier har exempelvis visat att ungdomar lyckas olika bra i den svenska skolan utifrån variabeln kön (Björnsson, 2005). I denna studie kommer jämförelser mellan killar och tjejer göras för att se om sådana könseffekter finns gällande uppfattningen och upplevelsen av skolan för de

svarande i LUPP. Tidigare studier som exempelvis Larssons (2005), har visat att ungdomar ser vissa aktiviteter på fritiden som mer manliga eller kvinnliga, denna studie kommer att undersöka könsskillnader i fritidsaktiviteterna för ungdomarna.

Svenska ungdomars droganvändande finns dokumenterat bland annat genom Rings (2005) samt Larsson och Liljas (2003) studier. Denna rapport skall, förutom att ge en deskriptiv bred bild av ungas droganvändande och undersöka hur väl LUPP-2006 stämmer överens med tidigare siffror, även undersöka om dessa data visar att datorspelande, kön eller kommundeltagande har en effekt på relationen till droger.

Utifrån LUPP-2006 skall denna rapport vidare fokusera på ungdomars fritid i allmänhet, och på den del av fritiden som ägnas åt IT i synnerhet. Fritiden är intressant att studera, då det är tiden utanför skola och förvärvsarbete ungdomar själva kan göra val och forma sin identitet. Det har exempelvis i tidigare forskning påvisats att datorspelande inte har påverkan på den fysiska aktiviteten och hälsan. Till och med dras i SOU 2006:77 som redovisats ovan slutsatsen att datorspelande snarare har en positiv påverkan kognitivt, och genom det även indirekt på den psykiska hälsan. Hur väl detta stämmer överens med deltagarna i LUPP kommer att studeras här. Flertalet studier har indelat ungdomar i tre olika grupper utifrån sociala nätverkstyper i fritiden. Denna kategorisering har haft effekter på framtidssyn, politiskt intresse och på benägenhet att flytta från och/eller återkomma till hemorten. Med en sådan övergripande indelning i sociala nätverk utifrån svaren i LUPP, kommer denna studie även syfta till att göra jämförelser mellan grupperna kamratorienterade, föräldraorienterade och omvärldsorienterade ungdomar. Exempelvis kommer studien att undersöka vilka konsekvenser de föräldraorienterade ungdomarnas högre grad av vuxenkontroll får, och om det är så att kamratorienterade ungdomar i större utsträckning sysslar med olika typer av droger och om de omvärldsorienterade ungdomarna är de som mår bäst, trivs bäst i skolan men i störst utsträckning vill flytta från hemkommunen.

Metod

Deltagare

Deltagare i studien är ungdomar från högstadiet och i gymnasiet i 27 olika svenska kommuner år 2006 (Tabell 1). I vissa kommuner har årskurs 8 på högstadiet och 2 på gymnasiet valts ut som representanter för ett visst stadium, i vissa kommuner i LUPP har samtliga tre årskurserna i de två olika stadierna studerats. Totalt har 18339 ungdomar deltagit i LUPP-2006, varav 11101 enkäter inkommit från högstadielever och 7238 har inkommit från gymnasieelever. I högstadiet ligger svarsfrekvensen bland kommunerna mellan 60-95 procent, med en total svarsfrekvens bland högstadieungdomarna utvalda till LUPP på 90.8 procent. I gymnasiet är samma siffror 14-82 procent, där Fagersta sticker ut med den lägsta svarsfrekvensen på 14 procent svarande. Den totala svarsfrekvensen bland gymnasieungdomarna ligger på

67.3 procent. Antalet svarande kan dock variera mellan olika frågor i enkäten, då deltagarna inte kunnat svara eller valt att inte svara på vissa delar.

Material

För att samla in data har två versioner av enkäten LUPP-2006 använts. Dessa är standardiserade frågeformulär utformade av ungdomsstyrelsen och finns som bilaga 1 och 2. Det är en enkät för högstadiet och en för gymnasiet, enbart små skillnader finns i de två enkäterna och de kan i stor utsträckning redovisas parallellt. Ungdomarna i enkäten har anonymt svarat på ett 80-tal frågor som handlar om arbete, framtid, skola, hälsa, trygghet, fritid, politik samt inflytande. Frågorna i LUPP-enkäterna är hämtade från flera andra frågebatterier. Exempelvis ULF, Ungdomsstyrelsens attityd och värderingsstudie, Skolverkets *attityder till skolan* (för mer information se www.skolverket.se), FHI:s folkhälsoenkät och en enkät från SOM-institutet vid Göteborgs universitet (se www.som.gu.se). En LUPP-enkät vänder sig även till unga vuxna, 19-25 år, men dessa fokuseras det inte på i denna rapport utan enbart på de ungdomar som fortfarande är i skolåldern. Det är också färre svarande i den äldre kategorin (19-25 år). För analys av data har programmet SPSS använts. För samtliga variansanalyser med fler faktorer än två har Scheffes post hoc-test använts, och de skillnader som redovisas är på en 5 procents signifikansnivå ($p < .05$).

Procedur

Enkäten har under 2006 genomförts och data samlats in av ungdomsstyrelsen och de deltagande kommunerna, både digitalt och i pappersform. Kommunerna väljer själva vilka ålderskategorier de inkluderar i undersökningen. I syfte att kunna göra jämförelser mellan olika typer av kommuner i denna rapport har sedan en indelning av kommuner gjorts. Kommunerna indelas efter svenska kommunförbundets kommuntyper (Sveriges kommuner och landsting, 2007). Storstäder, Förortskommuner, Större städer, Pendlingskommuner, Glesbygdskommuner, Varuproducerande kommuner, Övriga kommuner med mer än 25000 invånare, Övriga kommuner 12500-25000 invånare samt Övriga kommuner färre än 12500 invånare. I urvalet för LUPP saknas kommuner i kategorierna Storstäder och Förortskommuner. För mer information se www.skl.se (Tabell 1).

Tabell 1. *Deltagande kommuner i LUPP-2006 indelade efter kommuntyp.*

Kommuntyp	Kriterier	Antal i Sverige	Kommuner i LUPP-2006
Storstäder	Folkmängd över 200 000 invånare	3	Inga
Förortskommuner	Mer än 50 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun. Huvudpendlingen till storstäder	38	Inga
Större städer	50 000– 200 000 invånare samt en tätortsgrad överstigande 70 procent	27	Skellefteå, Sundsvall, Växjö, Östersund
Pendlingskommuner	Mer än 40 procent av nattbefolkningen pendlar till arbetet i någon annan kommun	41	Eslöv, Säter, Vänersborg
Glesbygdskommuner	Färre än 7 invånare per kvadratkilometer och mindre än 20 000 invånare	39	Dals-Ed, Gällivare, Jokkmokk, Ljusdal
Varuproducerande kommuner	Mer än 40 procent av nattbefolkningen mellan 16-64 år, anställda inom varutillverkning och industriell verksamhet	40	Fagersta, Gislaved, Ljungby
Övriga kommuner, över 25 000 inv	Hör inte till någon av tidigare grupper och har mer än 25 000 invånare	34	Bollnäs, Falkenberg, Hudiksvall, Härnösand, Karlskoga, Ludvika, Motala
Övriga kommuner, 12 500-25 000 inv	Hör inte till någon av tidigare grupper och har 12 500-25 000 invånare	37	Kiruna, Mora, Tierp, Åmål
Övriga kommuner, mindre än 12 500 inv	Hör inte till någon av tidigare grupper och har mindre än 12 500 invånare	31	Degerfors, Töreboda

Subgrupper

I enlighet med tidigare beskriven ungdomsforskning har en indelning i tre olika ungdomsgrupper utifrån olika sociala nätverkstyper gjorts i denna studie, som resulterade i en ny variabel med de tre ungdomsgrupperna *kamratorienterade*,

föräldraorienterade, och *omvärldsorienterade*. Indelningen här är baserad på svar från deltagarna i LUPP-2006 om bland annat fritidssysselsättningar, hur ofta de umgås med kompisar och var de umgås med kompisar. När de i LUPP skulle ange var de umgås med kompisar har de kunnat välja två alternativ, det är alltså de två vanligaste miljöerna för umgänge som de sedan indelas utifrån. I denna studie hamnar ungefär 60 procent i någon av dessa tre grupper, medan de övriga 40 procent av de deltagande ungdomarnas sociala umgänge på fritiden gör att de inte hör till någon av dessa tre indelningar. Det kan exempelvis vara ungdomar som umgås med kompisar både ute och hemma, eller umgås med kompisar mer sällan eller kryssat i att inget av alternativen passar in för var de umgås med sina kompisar. Detta är alltså en grupp ungdomar det inte på lika enkelt sätt går att beskriva enhetligt och därför genomförs inga vidare analyser utifrån denna grupp (Tabell 2).

För högstadiet är de 20.1 procent kamratorienterade ungdomarna de som umgås med kompisar varje dag, de umgås med kompisarna utomhus, de umgås *inte* med kompisar hemma, de umgås *inte* med kompisar i en idrottshall eller liknande i samband med idrott eller på ungdomens hus/liknande. Gruppen består av 983 tjejer och 1240 killar. De 21.3 procent föräldraorienterade ungdomarna på högstadiet kategoriseras utifrån att de umgås med kompisar en gång i veckan eller mer sällan, de umgås med kompisarna hemma, de umgås *inte* med kompisar utomhus, de umgås *inte* heller med kompisar i idrottshall eller på ungdomens hus/liknande. Gruppen består av 1340 tjejer och 1019 killar. Omvärldsorienterade ungdomar slutligen är de 21.4 procent som umgås med kompisar varje vecka eller oftare, de umgås med kompisarna i idrottshall i samband med idrott eller på ungdomens hus/liknande, de umgås *inte* med kompisar utomhus. Gruppen består av 1147 tjejer och 1223 killar.

För gymnasiet ser indelningen snarlik ut, men skiljer sig på ett par punkter, vilket har med det faktum att göra att ungdomar då uppnått en ålder som ger dem möjlighet att i större utsträckning besöka krogar/pubar och liknande. Kamratorienterade ungdomar på gymnasiet är de 19.7 procent som umgås med kompisar varje dag, de umgås *inte* med kompisarna hemma, de umgås *inte* med kompisar i idrottshall eller liknande i samband med idrott, de umgås *inte* med kompisar på ungdomens hus/liknande, de umgås med kompisar på restaurang/pub/bar/liknande eller umgås med kompisar utomhus. Gruppen utgörs av 564 tjejer och 858 killar. Gymnasiets 21.4 procent föräldraorienterade ungdomar umgås med kompisar en gång i veckan eller mer sällan, umgås med kompisarna hemma, de umgås *inte* med kompisar utomhus, de umgås *inte* med kompisar i idrottshall eller på ungdomens hus/liknande, de umgås *inte* med kompisar på restaurang/bar/pub/liknande och umgås *inte* med kompisar på café. Gruppen utgörs av 830 tjejer och 711 killar. Omvärldsorienterade ungdomar på gymnasiet är 17.9 procent och umgås med kompisar varje vecka eller oftare, de umgås med kompisarna i idrottshall i samband med idrott eller på ungdomens hus/liknande, de umgås *inte* med kompisar utomhus, de umgås *inte* med kompisar på restaurang/pub/bar/liknande. Gruppen utgörs av 527 tjejer och 763 killar. För båda stadierna är de olika grupperna uteslutande från varandra. En deltagare kan alltså bara ingå i en av grupperna.

Tabell 2. När du träffar dina kompisar på fritiden var brukar ni då vara, max två ja?
Procent (frekvens) för alla svarande.

			Ja	Nej
Hemma hos varandra	Högstadiet	Tjejer	87.7 (675)	12.3 (4835)
		Killar	79.5 (4422)	20.5 (1138)
	Gymnasiet	Tjejer	87.8 (3164)	12.2 (438)
		Killar	82.6 (2983)	17.4 (630)
På ett café	Högstadiet	Tjejer	6.8 (377)	93.2 (5133)
		Killar	1.7 (96)	98.3 (5464)
	Gymnasiet	Tjejer	22.5 (812)	77.5 (2790)
		Killar	4.4 (159)	95.6 (3454)
På ungdomens hus, fritidsgård eller liknande	Högstadiet	Tjejer	9.0 (497)	91.0 (5013)
		Killar	10.0 (554)	90.0 (5006)
	Gymnasiet	Tjejer	1.4 (49)	98.6 (3553)
		Killar	3.2 (116)	96.8 (3497)
På restaurang, pub, bar eller liknande	Högstadiet	Tjejer	0.7 (41)	99.3 (5469)
		Killar	1.5 (83)	98.5 (5477)
	Gymnasiet	Tjejer	8.1 (293)	91.9 (3309)
		Killar	7.6 (276)	92.4 (3337)
I en idrottshall, sporhall eller liknande i samband med idrott	Högstadiet	Tjejer	16.4 (904)	83.6 (4606)
		Killar	17.8 (991)	82.2 (4569)
	Gymnasiet	Tjejer	15.1 (543)	84.9 (3059)
		Killar	21.5 (775)	78.5 (2838)
Utomhus	Högstadiet	Tjejer	33.1 (1824)	66.9 (3686)
		Killar	40.8 (2266)	59.2 (3294)
	Gymnasiet	Tjejer	15.0 (541)	85.0 (3061)
		Killar	23.5 (848)	76.5 (2765)
I en föreningslokal	Högstadiet	Tjejer	1.5 (84)	98.5 (5426)
		Killar	1.3 (71)	98.7 (5489)
	Gymnasiet	Tjejer	1.8 (64)	98.2 (3538)
		Killar	2.7 (98)	97.3 (3515)
Inte något av följande alternativ	Högstadiet	Tjejer	1.2 (65)	98.8 (5445)
		Killar	2.0 (111)	98.0 (5449)
	Gymnasiet	Tjejer	1.6 (56)	98.4 (354)
		Killar	3.0 (108)	97.0 (3505)

Utifrån variabeln hur ofta ungdomarna i undersökningen spelar datorspel/TV-spel har en ny variabel utformats. I denna variabel kategoriseras de som spelar varje vecka eller varje dag som att de ”spelar ofta”. De som spelar varje månad, mer sällan

eller aldrig anges som en grupp och kallas ”spelar sällan eller aldrig”. För högstadiet består gruppen ”spelar ofta” av 61.0 procent av deltagarna i studien, varav 1990 är tjejer och 4619 är killar. Gruppen ”spelar sällan eller aldrig” består av 39.0 procent av högstadieungdomarna, varav 3387 är tjejer och 841 är killar. Bland gymnasieungdomarna hamnar 45.6 procent i gruppen som spelar ofta, varav 714 är tjejer och 2519 är killar. Gruppen som spelar sällan eller aldrig består av 54.4 procent, varav 2832 tjejer och 1032 killar.

Resultat

För att få en bild av ungdomars situation i Sverige idag, hur dessa ungdomar mår och vilka attityder de visar i LUPP-2006, kommer data inledningsvis att presenteras deskriptivt i stort för de områden som ingår i enkäten och som beskrivits tidigare. Dessa deskriptiva data kan sedan vara en god översikt för att skapa förståelse för ungdomars situation inför fortsatt forskning. Följaktligen kommer mycket data återfinnas i tabeller men inte beröras i text, här lyfts istället några valda delar av LUPP som framförallt har kopplingar till tidigare redovisad forskning och övergripande frågeställningar.

Ur data kommer förväntade skillnader mellan killar och tjejer samt mellan högstadiet och gymnasiet att lyftas fram. Vidare kommer exempelvis korrelation och ANOVA utifrån variablerna kommutyp, datorspelande och sociala nätverkstyper att redovisas. I de fall det finns tveksamheter om huruvida enkätdata befinner sig på en parametrisk nivå har även icke-parametriska test, som Spearmans rho, använts. Det totala antalet svarande kommer att variera mellan olika frågor, detta beror på att deltagande ungdomar inte kunnat svara eller valt att inte svara på vissa frågor i enkäten.

Ungdomar, arbete och framtid

Fler ungdomar svarar att de har extrajobb på gymnasiet än på högstadiet, framförallt är det tjejer på gymnasiet som i klart större utsträckning arbetar jämfört med yngre tjejer. Samma sak gäller för sommarjobb, där mer än 70 procent av båda könen på gymnasiet hade ett sommarjobb den senaste sommaren, medan drygt 20 procent av högstadiet tjejerna och drygt 29 procent av killarna på högstadiet arbetade den senaste sommaren (Tabell 3).

En majoritet av de tillfrågade kan, oavsett ålder, tänka sig att starta ett eget företag i framtiden. Det är fler på gymnasiet än på högstadiet som kan tänka sig egenföretagande, de som säger nej på den frågan är dock ungefär lika stor del. Det är färre som är osäkra i denna fråga på gymnasiet än på högstadiet (Tabell 3).

Ungdomarna i LUPP ser ljusst på sin framtid. När de på en sjugradig skala, där 1 är ”mycket positiv” och 7 är ”mycket negativ”, fått ange hur de ser på sin egen framtid är över 80 procent av alla killar och tjejer på den positiva halvan av skalan (Tabell 4). Bland gymnasieungdomar syns en skillnad mellan könen när de på den

sjugradiga skalan anger hur de ser på sin egen framtid [$F(1,7034)=11.8$, $p<.05$]. Skillnaden består här av att tjejer ($M=2.12$) är mer positiva än killar ($M=2.22$) till sin egen framtid.

Tjejer tror i högre grad än killar att de kommer att flytta från kommunen de bor i nu. Drygt 55 procent högstadietjejer tror det, drygt 10 procent av dem svarar nej och resten svarar på denna fråga att de inte vet. Av högstadiekillarna svarar drygt 44 procent att de tror att de flyttar från kommunen, 18 procent av dem tror inte det. I gymnasiet har andelen som tror de skall flytta ökat. Över 70 procent av tjejerna och nästan 60 procent av killarna tror att de kommer att flytta från kommunen. Drygt 6 procent tjejer och drygt 13 procent killar på gymnasiet tror inte att de kommer flytta från sin nuvarande kommun (Tabell 3).

Tabell 3. *Ja och nej-svar bland alla svarande i procent (frekvens), x=svarsalternativet existerade ej.*

			Ja	Nej	Vet inte
Är du svensk medborgare?	Högstadiet	Tjejer	97.9 (5337)	2.1 (116)	x
		Killar	97.6 (5412)	2.4 (132)	x
	Gymnasiet	Tjejer	98.2 (3529)	1.8 (66)	x
		Killar	97.4 (3512)	2.6 (93)	x
Finns det något du skulle vilja göra på din fritid som du inte gör på grund av ditt kön?	Högstadiet	Tjejer	18.4 (1011)	40.4 (2219)	41.2 (2264)
		Killar	11.5 (638)	47.9 (2647)	40.6 (2244)
	Gymnasiet	Tjejer	14.4 (516)	50.1 (1795)	35.5 (1270)
		Killar	7.5 (269)	57.1 (2041)	35.4 (1265)
Har du någon gång varit medlem i en förening?	Högstadiet	Tjejer	66.1 (562)	33.9 (288)	x
		Killar	61.6 (663)	38.4 (413)	x
	Gymnasiet	Tjejer	70.1 (578)	29.9 (247)	x
		Killar	61.3 (472)	38.7 (298)	x
Skulle du vilja träffa beslutsfattare i kommunen?	Högstadiet	Tjejer	34.7 (1876)	65.3 (3531)	x
		Killar	25.0 (1359)	75.0 (4069)	x
	Gymnasiet	Tjejer	39.1 (1390)	60.9 (2162)	x
		Killar	30.7 (1098)	69.3 (2475)	x
Har du blivit mobbad eller utfrys det senaste halvåret?	Högstadiet	Tjejer	15.2 (832)	84.8 (4636)	x
		Killar	12.2 (667)	87.8 (4816)	x
	Gymnasiet	Tjejer	8.3 (297)	91.7 (3284)	x
		Killar	6.3 (226)	93.7 (3355)	x
Har du själv deltagit i mobbing eller utfrysning det senaste halvåret?	Högstadiet	Tjejer	11.1 (608)	88.9 (4852)	x
		Killar	16.7 (914)	83.3 (4566)	x
	Gymnasiet	Tjejer	7.4 (266)	92.6 (3313)	x
		Killar	11.4 (406)	88.6 (3165)	x

Tabell 3 (fortsättning). *Ja och nej-svar bland alla svarande i procent (frekvens), x=svarsalternativet existerade ej.*

			Ja	Nej	Vet inte
Har du det senaste halvåret känt att du blivit orättvist behandlad på ett sätt så att du känt dig kränkt?	Högstadiet	Tjejer	45.9 (2491)	54.1 (2933)	x
		Killar	36.2 (1968)	63.8 (3416)	x
	Gymnasiet	Tjejer	47.3 (1683)	52.7 (1873)	x
		Killar	37.3 (1325)	62.7 (2228)	x
Har du något extrajobb nu?	Högstadiet	Tjejer	13.5 (732)	86.5 (4689)	x
		Killar	18.7 (1015)	81.3 (4399)	x
	Gymnasiet	Tjejer	32.6 (1173)	67.4 (2421)	x
		Killar	22.0 (792)	78.0 (2805)	x
Om nej, har du försökt få extrajobb utan att lyckas?	Högstadiet	Tjejer	13.1 (611)	86.9 (4040)	x
		Killar	13.7 (596)	86.3 (3755)	x
	Gymnasiet	Tjejer	40.1 (954)	59.9 (1426)	x
		Killar	33.2 (915)	66.8 (1839)	x
Hade du sommarjobb i somras?	Högstadiet	Tjejer	20.4 (1098)	79.6 (4297)	x
		Killar	29.4 (1584)	70.6 (3800)	x
	Gymnasiet	Tjejer	72.9 (2584)	27.1 (959)	x
		Killar	71.8 (2544)	28.2 (1000)	x
Om nej, har du försökt få ett sommarjobb utan att lyckas?	Högstadiet	Tjejer	14.9 (635)	85.1 (3616)	x
		Killar	15.0 (563)	85.0 (3194)	x
	Gymnasiet	Tjejer	62.7 (596)	37.3 (355)	x
		Killar	56.1 (915)	43.9 (1839)	x
Skulle du kunna tänka dig att starta ett eget företag i framtiden?	Högstadiet	Tjejer	49.2 (2669)	10.6 (574)	40.2 (2183)
		Killar	54.1 (2926)	11.2 (607)	34.6 (1871)
	Gymnasiet	Tjejer	59.3 (2104)	11.5 (409)	29.2 (1035)
		Killar	62.4 (2212)	10.9 (387)	26.6 (944)
Har någon av dina föräldrar ett eget företag?	Högstadiet	Tjejer	25.4 (1380)	71.0 (3851)	3.6 (195)
		Killar	27.0 (1462)	69.0 (3731)	4.0 (215)
	Gymnasiet	Tjejer	27.7 (983)	71.0 (2520)	1.3 (47)
		Killar	29.6 (1050)	67.6 (2397)	2.8 (100)
Tror du att du kommer att flytta från kommunen där du bor?	Högstadiet	Tjejer	55.1 (2984)	10.7 (577)	34.2 (1852)
		Killar	44.8 (2412)	18.0 (971)	37.2 (2006)
	Gymnasiet	Tjejer	72.0 (2553)	6.9 (244)	21.1 (748)
		Killar	57.5 (2030)	13.6 (479)	28.9 (1022)
Har du någon gång haft möjlighet att prova narkotika?	Högstadiet	Tjejer	8.9 (467)	83.5 (4380)	7.6 (396)
		Killar	9.2 (467)	82.0 (4141)	8.8 (445)
	Gymnasiet	Tjejer	23.4 (748)	66.6 (2131)	10.1 (322)
		Killar	26.8 (818)	62.1 (1897)	11.2 (342)

Tabell 4. Procent (frekvens) för alla svarande hur de ser på sin egen framtid på en sjugradig skala där 1 = mycket positiv, 4 = varken eller och 7 = mycket negativ.

		1	2	3	4	5	6	7
Högstadiet	Tjejer	41.5 (2217)	32.9 (1757)	11.6 (620)	10.4 (556)	1.3 (72)	0.7 (35)	1.5 (81)
	Killar	43.2 (2288)	30.6 (1620)	11.9 (630)	9.9 (524)	1.3 (70)	0.6 (34)	2.5 (133)
Gymnasiet	Tjejer	36.8 (1296)	35.4 (1248)	13.7 (484)	10.2 (361)	2.1 (75)	0.9 (32)	0.9 (30)
	Killar	37.2 (1307)	32.1 (1128)	13.3 (466)	11.3 (398)	2.8 (98)	0.9 (32)	2.3 (81)

Ungdomar, skola och kön

De flesta tycker i både högstadiet och gymnasiet att påståendet ”det är bra stämning i skolan” stämmer ganska eller mycket bra. Men 12 procent av killarna i högstadiet tycker att detta påstående stämmer ganska eller mycket dåligt. För killarna på gymnasiet tycker mindre än 6 procent att detta påstående stämmer ganska eller mycket dåligt. Även för tjejer tycker fler tjejer på högstadiet, 8.9 procent att påståendet om bra stämning stämmer ganska eller mycket dåligt, medan siffran för gymnasiettjejer är under 4 procent (Tabell 5).

På påståendet att ”Elevrådet tas på allvar och lyssnas på av skolans personal” svarar en majoritet av gymnasiets tjejer och killar att detta stämmer varken bra eller dåligt, ganska dåligt eller mycket dåligt. I högstadiet tycker mer än hälften av både killarna och tjejerna att detta påstående stämmer ganska eller mycket bra (Tabell 5).

En könsskillnad syns i den deskriptiva datan när 29 procent av killarna i högstadiet och drygt 22 procent av gymnasiekillarna tycker att påståendet om skolan, att ”Flickor får bättre möjligheter än killar”, stämmer ganska eller mycket bra. Samma sak tycker drygt 10 procent av högstadiet tjejerna och 5.4 procent av tjejerna på gymnasiet. På det omvända påståendet, ”Pojkar får bättre möjligheter än flickor”, tycker 13.3 procent av högstadiet tjejerna och 7.3 procent av gymnasiet tjejerna att det stämmer ganska eller mycket bra. Samma sak tycker 8.0 procent av högstadiet killarna och 5.1 procent av gymnasiekillarna (Tabell 5).

Tabell 5. Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur de tycker följande påståenden om skolan stämmer.

	Stämmer:		mycket bra	ganska bra	varken eller	ganska dåligt	mycket dåligt
Elever och lärare bemöter varandra med respekt	Högstadiet	Tjejer	17.3 (931)	39.0 (2101)	24.8 (1339)	12.6 (677)	6.4 (343)
		Killar	18.4 (1000)	36.0 (1951)	23.6 (1281)	11.5 (622)	10.5 (572)
	Gymnasiet	Tjejer	22.6 (804)	47.4 (1683)	19.7 (700)	7.4 (261)	2.9 (102)
		Killar	21.6 (767)	44.5 (1583)	20.9 (744)	7.1 (254)	5.8 (208)
Om en lärare kränker en elev agerar skolan	Högstadiet	Tjejer	19.7 (1041)	26.1 (1381)	28.0 (1482)	13.8 (730)	12.5 (662)
		Killar	20.6 (1097)	23.2 (1237)	25.6 (1365)	11.7 (626)	18.9 (1010)
	Gymnasiet	Tjejer	13.2 (459)	25.9 (900)	39.7 (1380)	12.1 (422)	9.0 (314)
		Killar	14.3 (501)	22.1 (774)	37.1 (1300)	12.9 (451)	13.6 (475)
Pojkar får bättre möjligheter än flickor	Högstadiet	Tjejer	5.1 (272)	8.2 (440)	36.4 (1949)	17.8 (951)	32.5 (1743)
		Killar	4.4 (238)	3.6 (193)	30.6 (1648)	13.9 (747)	47.6 (2562)
	Gymnasiet	Tjejer	1.9 (67)	5.4 (190)	39.2 (1374)	20.2 (707)	33.3 (1167)
		Killar	2.1 (75)	3.0 (105)	33.5 (1184)	13.7 (482)	47.7 (1685)
Flickor får bättre möjligheter än pojkar	Högstadiet	Tjejer	3.0 (158)	7.3 (391)	38.1 (2039)	18.9 (1010)	32.7 (1751)
		Killar	16.1 (867)	12.9 (692)	31.3 (1680)	10.3 (552)	29.4 (1580)
	Gymnasiet	Tjejer	1.2 (41)	4.2 (148)	41.0 (1436)	20.2 (708)	33.4 (1172)
		Killar	10.1 (356)	12.3 (434)	34.7 (1224)	11.6 (409)	31.4 (1107)
Jag har fått veta vad eleverna skall ha inflytande över i skolan	Högstadiet	Tjejer	12.1 (621)	24.9 (1273)	38.6 (1972)	13.0 (664)	11.4 (582)
		Killar	12.5 (656)	25.3 (1324)	39.4 (2061)	9.5 (500)	13.3 (695)
	Gymnasiet	Tjejer	14.3 (499)	26.2 (917)	34.8 (1277)	14.8 (517)	9.9 (348)
		Killar	12.8 (448)	25.5 (894)	39.0 (1369)	10.7 (374)	12.1 (426)
Skolan uppmuntrar mig att aktivt delta i klassråd/elevråd	Högstadiet	Tjejer	17.7 (942)	27.3 (1453)	29.1 (1553)	14.0 (744)	12.0 (640)
		Killar	16.4 (876)	26.5 (1417)	28.8 (1541)	11.9 (638)	16.5 (885)
	Gymnasiet	Tjejer	18.4 (650)	27.0 (952)	27.9 (982)	14.6 (514)	12.1 (426)
		Killar	15.7 (555)	25.9 (915)	31.0 (1095)	13.0 (461)	14.4 (507)
Elevrådet tas på allvar och lyssnas på av personalen på skolan	Högstadiet	Tjejer	22.7 (1207)	34.8 (1855)	25.5 (1356)	10.8 (577)	6.2 (332)
		Killar	21.0 (1122)	32.7 (1746)	26.3 (1403)	9.7 (516)	10.4 (555)
	Gymnasiet	Tjejer	15.8 (550)	31.9 (1114)	34.0 (1188)	11.3 (393)	7.0 (244)
		Killar	13.5 (477)	27.1 (954)	37.2 (1309)	11.3 (397)	11.0 (386)
Det finns tillräckligt många ämnen att välja på i elevens val/ind. valet	Högstadiet	Tjejer	19.4 (1021)	30.4 (1603)	25.6 (1353)	11.5 (609)	13.1 (690)
		Killar	23.8 (1266)	29.7 (1576)	23.9 (1277)	8.3 (442)	14.2 (756)
	Gymnasiet	Tjejer	19.3 (681)	31.7 (1121)	20.4 (721)	15.5 (548)	13.1 (463)
		Killar	21.2 (752)	31.1 (1101)	22.9 (812)	12.7 (449)	12.1 (429)

Tabell 5 (fortsättning). Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur de tycker följande påståenden om skolan stämmer.

	Stämmer:		mycket bra	ganska bra	varken eller	ganska dåligt	mycket dåligt
Det är bra stämning i skolan	Högstadiet	Tjejer	18.4 (1007)	50.3 (2758)	22.5 (1232)	6.2 (339)	2.7 (149)
		Killar	19.4 (1073)	47.8 (2639)	20.7 (1141)	6.3 (350)	5.7 (314)
	Gymnasiet	Tjejer	34.1 (1219)	50.8 (1817)	11.3 (405)	2.7 (98)	1.0 (37)
		Killar	37.7 (1350)	44.5 (1593)	12.0 (631)	3.2 (116)	2.5 (91)
Mobbning är ett problem i skolan	Högstadiet	Tjejer	9.7 (527)	21.6 (1171)	23.1 (1740)	24.3 (1317)	12.4 (674)
		Killar	11.7 (638)	20.0 (1096)	31.1 (1704)	21.7 (1185)	15.5 (848)
	Gymnasiet	Tjejer	3.0 (106)	8.1 (287)	36.7 (1287)	30.1 (1063)	22.1 (781)
		Killar	4.3 (153)	8.7 (311)	28.8 (1026)	30.3 (1077)	27.8 (990)
Om en elev mobbas agerar skolan	Högstadiet	Tjejer	17.3 (931)	32.5 (1748)	28.0 (1506)	14.7 (793)	7.5 (402)
		Killar	17.9 (974)	30.6 (1666)	26.0 (1415)	13.6 (739)	11.9 (648)
	Gymnasiet	Tjejer	10.3 (359)	26.8 (930)	45.1 (1568)	12.8 (445)	5.0 (173)
		Killar	10.7 (375)	23.7 (829)	43.0 (1503)	12.3 (431)	10.1 (354)
Främlingsfientlighet är ett problem på skolan	Högstadiet	Tjejer	5.5 (287)	14.6 (761)	36.7 (1910)	21.9 (1149)	21.3 (1107)
		Killar	7.9 (423)	15.6 (831)	34.1 (1819)	19.0 (1014)	23.4 (1246)
	Gymnasiet	Tjejer	2.6 (90)	12.0 (417)	36.9 (1283)	26.3 (915)	22.3 (776)
		Killar	6.6 (231)	12.3 (431)	33.5 (1177)	23.0 (807)	24.6 (864)
Sexuella trakasserier är ett problem på skolan	Högstadiet	Tjejer	4.8 (258)	9.0 (480)	21.1 (1129)	24.5 (1310)	40.6 (2167)
		Killar	6.9 (372)	8.8 (476)	21.3 (1147)	22.7 (1221)	40.3 (2170)
	Gymnasiet	Tjejer	1.5 (53)	5.7 (200)	27.5 (963)	27.7 (972)	37.6 (1316)
		Killar	3.3 (116)	5.0 (177)	27.1 (952)	26.6 (936)	38.0 (1336)

Över 48 procent av tjejerna och mer än 50 procent av killarna i högstadiet tycker att skolmaten är ganska eller mycket dålig. Drygt 37 procent av gymnasietjejerna och över 45 procent av gymnasiekillarna tycker att skolmaten är ganska eller mycket dålig (Tabell 6).

För högstadieungdomarna visar Spearmans rho (ρ) ett korrelations samband mellan i vilken grad man tycker om skolmaten och hur ofta man hoppar över lunchen, där ett missnöje med skolmaten ger en större benägenhet att strunta i lunchen [$\rho=0.3$, $p<.05$]. Samma typ av korrelation visar sig för gymnasieungdomar [$\rho=0.25$, $p<.05$].

Tabell 6. Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, vad de tycker om olika delar av skolan.

Vad tycker du om:			mycket bra	ganska bra	varken eller	ganska dålig	mycket dålig
skolmiljön?	Högstadiet	Tjejer	11.6 (631)	47.2 (2568)	22.1 (1202)	12.6 (683)	6.5 (355)
		Killar	12.7 (696)	44.5 (2437)	20.3 (1112)	12.2 (670)	10.2 (557)
	Gymnasiet	Tjejer	20.5 (734)	50.4 (1801)	16.8 (600)	9.0 (323)	3.3 (118)
		Killar	22.3 (798)	46.3 (1655)	18.5 (660)	7.9 (281)	5.1 (182)
skolbiblioteket?	Högstadiet	Tjejer	24.0 (1303)	45.1 (2451)	17.8 (964)	8.2 (445)	4.9 (267)
		Killar	21.5 (1173)	40.3 (2201)	19.7 (1076)	8.3 (454)	10.1(553)
	Gymnasiet	Tjejer	24.1 (856)	45.1 (1602)	17.5 (622)	7.8 (276)	5.5 (197)
		Killar	21.3 (756)	39.8 (1415)	25.4 (901)	6.5 (232)	7.0 (249)
skolmaten?	Högstadiet	Tjejer	7.3 (389)	23.3 (1266)	21.2 (1152)	23.9 (1300)	24.2 (1315)
		Killar	9.5 (516)	22.4 (1220)	18.0 (979)	19.9 (1083)	30.2 (1642)
	Gymnasiet	Tjejer	11.2 (401)	30.3 (1083)	21.1 (755)	19.7 (706)	17.6 (630)
		Killar	11.2 (398)	25.2 (898)	19.3 (686)	19.9 (710)	24.4 (871)
ditt schema?	Högstadiet	Tjejer	11.1 (605)	40.4 (2194)	23.6 (1283)	14.9 (811)	9.9 (535)
		Killar	12.1 (660)	35.6 (1944)	21.1 (1153)	14.4 (787)	16.8 (916)
	Gymnasiet	Tjejer	17.6 (629)	43.5 (1554)	20.4 (728)	12.7 (452)	5.8 (207)
		Killar	17.7 (631)	39.9 (1426)	20.6 (735)	13.2 (470)	8.7 (311)
möjligheten att får extra stöd och hjälp om du behöver?	Högstadiet	Tjejer	27.1 (1459)	39.4 (2124)	20.5 (1103)	7.6 (411)	5.4 (292)
		Killar	28.1 (1521)	37.0 (2004)	20.6 (1117)	5.8 (313)	8.5 (462)
	Gymnasiet	Tjejer	19.9 (707)	36.8 (1304)	27.0 (957)	11.0 (392)	5.3 (188)
		Killar	21.9 (775)	37.9 (1339)	27.6 (974)	7.0 (246)	5.7 (200)

Ungdomar, hälsa och trygghet

En klar majoritet bland ungdomarna på både högstadiet och gymnasiet skattar sitt allmänna hälsotillstånd som ganska eller mycket bra på en femgradig skala där de två alternativen är de två mest positiva. (Tabell 7).

Vid en variansanalys med avseende på kön påvisas en skillnad för variabeln hälsotillstånd på den femgradiga skalan, där 1 är det mest positiva värdet [$F(1,10898)=102.8, p<.05$]. Skillnaden består av att högstadiettjejer ($M=1.96$) inte ser lika positivt på sin egen allmänhälsa som högstadiekillar ($M=1.77$). Samma typ av skillnad finns mellan gymnasiettjejer ($M=2.09$) och gymnasiekillar ($M=1.83$) [$F(1,7148)=144.0, p<.05$].

Tabell 7. Procent (frekvens) för alla svarande hur de bedömer sitt allmänna hälsotillstånd.

		Mycket bra	Ganska bra	Någorlunda	Ganska dåligt	Mycket dåligt
Högstadiet	Tjejer	35.5 (1936)	41.4 (2257)	17.1 (929)	3.9 (210)	2.1 (115)
	Killar	48.0 (2620)	34.7 (1894)	12.1 (658)	2.2 (120)	3.0 (161)
Gymnasiet	Tjejer	27.8 (994)	45.0 (1608)	19.4 (694)	6.3 (226)	1.5 (52)
	Killar	43.4 (1551)	37.6 (1345)	14.0 (501)	3.1 (111)	1.9 (68)

När det frågas om ungdomarna i studien känner sig trygga eller inte på olika platser är det fler killar på både högstadiet och gymnasiet som svarar att de inte känner sig trygga på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande, jämfört med vad det är som svarar att det inte är trygga i sitt bostadsområde på kvällen. Även på diskotek eller andra nöjesställen är det fler killar som inte är trygga jämfört med utomhus i bostadsområdet på kvällen. När det gäller tjejer sjunker antalet som svarar att de alltid är trygga i bostadsområdet från över 80 procent för båda skolstadierna på dagtid, till under 50 procent för högstadie- och gymnasietjejer på kvällstid i samma område (Tabell 8).

En stor del av de tillfrågade ungdomarna har under det senaste halvåret känt att de blivit orättvist behandlade på ett kränkande sätt, killar svarar ja på denna fråga i mindre utsträckning än tjejer men även mer än 36 procent av killarna på gymnasiet och högstadiet har känt sig orättvist behandlade så att de känt sig kränkta (Tabell 3).

Tabell 8. Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, om de känner sig trygga på olika platser.

Känner du dig trygg:			Ja, alltid	Ja, oftast	Nej
utomhus i ditt bostadsområde på dagen?	Högstadiet	Tjejer	84.4 (4603)	13.9 (755)	1.7 (93)
		Killar	86.9 (4732)	9.3 (508)	3.8 (206)
	Gymnasiet	Tjejer	89.1 (3181)	10.1 (359)	0.8 (29)
		Killar	91.5 (3262)	6.5 (231)	2.0 (72)
utomhus i ditt bostadsområde på kvällen?	Högstadiet	Tjejer	43.8 (2386)	45.3 (2469)	10.9 (595)
		Killar	69.0 (3750)	25.3 (1372)	5.7 (310)
	Gymnasiet	Tjejer	45.3 (1618)	43.3 (1547)	11.4 (407)
		Killar	79.8 (2844)	16.6 (591)	3.6 (130)
på väg till eller från skolan?	Högstadiet	Tjejer	80.8 (4397)	16.8 (917)	2.4 (129)
		Killar	85.6 (4645)	10.5 (569)	3.9 (211)
	Gymnasiet	Tjejer	82.4 (2939)	16.3 (580)	1.3 (48)
		Killar	89.1 (3175)	8.3 (296)	2.6 (91)

Tabell 8 (fortsättning). Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, om de känner sig trygga på olika platser.

Känner du dig trygg:			Ja, alltid	Ja, oftast	Nej
i klassrummet?	Högstadiet	Tjejer	80.4 (4384)	17.1 (933)	2.5 (137)
		Killar	84.0 (4573)	11.6 (633)	4.3 (236)
	Gymnasiet	Tjejer	88.2 (3152)	10.9 (388)	0.9 (33)
		Killar	89.8 (3206)	7.5 (269)	2.6 (94)
på rasterna i skolan?	Högstadiet	Tjejer	73.2 (3027)	23.3 (1273)	3.5 (190)
		Killar	73.6 (4001)	21.4 (1166)	5.0 (270)
	Gymnasiet	Tjejer	84.1 (3003)	14.5 (516)	1.4 (51)
		Killar	84.0 (2992)	12.5 (445)	3.6 (127)
på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande?	Högstadiet	Tjejer	58.2 (3027)	33.7 (1753)	8.1 (419)
		Killar	68.3 (3581)	23.4 (1224)	8.3 (435)
	Gymnasiet	Tjejer	63.6 (2140)	27.9 (940)	8.5 (286)
		Killar	71.1 (2475)	20.4 (711)	8.4 (294)
på diskotek eller annat nöjesställe?	Högstadiet	Tjejer	43.2 (2294)	48.1 (2552)	8.7 (463)
		Killar	57.2 (3021)	34.2 (1805)	8.5 (451)
	Gymnasiet	Tjejer	42.0 (1479)	50.9 (1792)	7.1 (250)
		Killar	56.9 (2000)	35.4 (1245)	7.8 (273)
ute på stan, på allmän plats?	Högstadiet	Tjejer	49.8 (2712)	44.1 (2401)	6.0 (329)
		Killar	62.4 (3382)	31.6 (1714)	6.0 (325)
	Gymnasiet	Tjejer	48.6 (1731)	45.9 (1636)	5.5 (195)
		Killar	63.6 (2264)	31.1 (1107)	5.3 (190)
på buss, tåg, tunnelbana eller liknande?	Högstadiet	Tjejer	40.0 (2167)	48.9 (2654)	11.1 (601)
		Killar	61.6 (3335)	31.6 (1712)	6.7 (363)
	Gymnasiet	Tjejer	39.5 (1408)	51.9 (1852)	8.6 (307)
		Killar	67.4 (2395)	27.5 (977)	5.1 (180)
i hemmet?	Högstadiet	Tjejer	91.6 (4994)	6.4 (347)	2.0 (108)
		Killar	91.9 (4992)	4.7 (255)	3.4 (187)
	Gymnasiet	Tjejer	93.4 (3327)	5.8 (207)	0.8 (29)
		Killar	93.5 (3332)	4.4 (157)	2.0 (73)

På frågan hur ofta det senaste halvåret som de tillfrågade känt besvär av att de varit stressade svarar över 40 procent av tjejerna på högstadiet att de känner besvär av stress flera gånger i veckan eller varje dag. Samma siffror för högstadiekillar är drygt 23 procent. Bland gymnasietjejer känner drygt 56 procent besvär av stress flera gånger i veckan eller varje dag, medan drygt 28 procent av killarna i samma ålder har besvär av stress i samma utsträckning (Tabell 9).

Tabell 9. Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur ofta det senaste halvåret vissa hälsorelaterade företeelser inträffat för dem.

Hur ofta:			Varje dag	Flera gånger i veckan	En gång i veckan	Någon gång i månaden	Mer sällan eller aldrig
har du haft besvär av huvudvärk?	Högstadiet	Tjejer	6.4 (346)	19.3 (1051)	20.0 (1087)	34.8 (1897)	19.5 (1063)
		Killar	4.4 (458)	9.2 (803)	15.9 (993)	38.4 (1641)	32.0 (1482)
	Gymnasiet	Tjejer	5.1 (181)	21.8 (778)	20.8 (742)	33.5 (1194)	18.8 (669)
		Killar	3.0 (107)	8.2 (291)	13.5 (477)	39.6 (1399)	35.6 (1259)
har du haft besvär av ont i magen?	Högstadiet	Tjejer	3.4 (187)	13.3 (719)	14.3 (776)	48.9 (2652)	20.2 (1097)
		Killar	3.3 (175)	5.8 (314)	11.5 (616)	38.6 (1077)	40.8 (2195)
	Gymnasiet	Tjejer	4.5 (159)	13.0 (464)	16.3 (579)	46.7 (1664)	19.5 (696)
		Killar	2.5 (88)	5.4 (189)	10.6 (373)	35.0 (1233)	46.6 (1640)
har du haft besvär av svårt att somna?	Högstadiet	Tjejer	8.7 (473)	16.8 (908)	15.9 (864)	27.3 (1481)	31.2 (1691)
		Killar	8.2 (443)	10.4 (560)	13.8 (744)	28.1 (1511)	39.4 (2115)
	Gymnasiet	Tjejer	8.3 (294)	20.3 (720)	17.5 (629)	26.8 (951)	27.1 (961)
		Killar	7.6 (268)	13.9 (489)	15.0 (529)	28.7 (1009)	34.8 (1223)
har du haft besvär av att du känt dig stressad?	Högstadiet	Tjejer	15.0 (813)	27.9 (1515)	20.5 (1111)	24.3 (1319)	12.3 (668)
		Killar	8.5 (458)	14.9 (803)	18.5 (993)	30.5 (1641)	27.6 (1482)
	Gymnasiet	Tjejer	20.6 (734)	36.1 (1284)	19.0 (677)	18.4 (655)	5.9 (209)
		Killar	9.5 (337)	19.2 (679)	20.3 (719)	28.9 (1023)	22.0 (779)
har du haft besvär av att du varit trött under dagarna?	Högstadiet	Tjejer	25.9 (1401)	35.2 (1906)	18.9 (1022)	14.7 (794)	5.3 (288)
		Killar	21.9 (1180)	28.7 (1551)	21.0 (1136)	18.3 (990)	10.1 (543)
	Gymnasiet	Tjejer	31.1 (1108)	40.7 (1450)	15.9 (656)	9.7 (345)	2.6 (92)
		Killar	20.1 (714)	35.8 (1269)	21.2 (752)	15.5 (549)	7.4 (261)
har du haft besvär av att du sovigt dåligt på natten?	Högstadiet	Tjejer	9.4 (508)	15.7 (852)	15.4 (836)	27.3 (1481)	32.2 (1750)
		Killar	8.7 (469)	11.2 (604)	14.4 (775)	28.1 (1517)	37.7 (2032)
	Gymnasiet	Tjejer	10.5 (375)	22.2 (791)	17.5 (622)	26.2 (933)	23.5 (838)
		Killar	9.1 (323)	17.9 (633)	15.8 (558)	27.2 (961)	30.0 (1062)
händer det att du hoppar över frukosten?	Högstadiet	Tjejer	10.8 (586)	16.5 (897)	10.0 (545)	12.6 (682)	50.1 (2721)
		Killar	8.8 (476)	11.3 (612)	9.8 (530)	12.4 (670)	57.8 (3132)
	Gymnasiet	Tjejer	11.8 (422)	18.4 (658)	10.2 (366)	12.5 (445)	47.0 (1680)
		Killar	12.6 (447)	18.6 (669)	9.9 (351)	12.6 (447)	46.2 (1644)
händer det att du att du hoppar över lunchen?	Högstadiet	Tjejer	3.0 (165)	13.4 (725)	12.7 (691)	21.3 (1153)	49.6 (2691)
		Killar	3.6 (192)	10.6 (570)	11.3 (611)	18.8 (1016)	55.7 (3007)
	Gymnasiet	Tjejer	2.5 (89)	11.6 (415)	13.5 (481)	22.5 (802)	49.9 (1780)
		Killar	2.5 (89)	9.5 (336)	11.7 (413)	19.2 (681)	57.2 (2026)

Tabell 9 (fortsättning). Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur ofta det senaste halvåret vissa hälsorelaterade företeelser inträffat för dem.

Hur ofta:			Varje dag	Flera gånger i veckan	En gång i veckan	Någon gång i månaden	Mer sällan eller aldrig
händer det att du äter snabbmat?	Högstadiet	Tjejer	1.6 (88)	5.4 (291)	15.4 (829)	55.3 (2984)	22.3 (1200)
		Killar	3.8 (206)	8.6 (465)	22.3 (1198)	48.4 (2603)	16.8 (906)
	Gymnasiet	Tjejer	1.1 (40)	6.8 (243)	17.5 (622)	54.1 (1927)	20.5 (732)
		Killar	3.3 (116)	14.9 (529)	29.7 (1054)	42.1 (1494)	10.0 (356)
händer det att du dricker läsk som inte är light?	Högstadiet	Tjejer	3.7 (199)	14.9 (808)	29.8 (1616)	30.9 (1671)	20.7 (1120)
		Killar	10.0 (541)	26.2 (1416)	31.9 (1722)	19.2 (1037)	12.7 (685)
	Gymnasiet	Tjejer	3.5 (125)	15.0 (535)	23.9 (851)	31.6 (1128)	26.0 (925)
		Killar	11.9 (422)	34.9 (1238)	25.7 (913)	16.8 (596)	10.7 (381)
brukar du träna så att du blir andfädd eller svettas?	Högstadiet	Tjejer	8.6 (466)	58.9 (3204)	20.5 (1112)	8.0 (435)	4.0 (219)
		Killar	19.1 (1040)	57.0 (3104)	13.7 (746)	5.4 (296)	4.8 (263)
	Gymnasiet	Tjejer	7.4 (263)	45.5 (1627)	27.6 (986)	12.0 (428)	7.5 (269)
		Killar	18.7 (668)	46.4 (1656)	21.2 (757)	7.8 (279)	5.8 (206)

En klar majoritet bland alla tillfrågade röker aldrig cigaretter eller snusar aldrig. När det gäller att dricka starköl/cider/vin/sprit eller liknande svarar nästan 60 procent av tjejerna och killarna på gymnasiet att de gör detta någon gång i månaden eller oftare. På högstadiet säger drygt 68 procent tjejer och drygt 72 procent killar att de dricker motsvarande alkoholprodukter antingen en gång per år, mer sällan eller aldrig. För mer information se Tabell 10, Tabell 11 och Tabell 12.

Bland högstadieungdomarna syns ett samband mellan hur ofta man dricker starköl/sprit eller liknande drycker och hur ofta man använt hasch/marijuana [$\rho=0.28$, $p<.05$]. Även för gymnasieungdomar påvisas ett sådant samband [$\rho=0.27$, $p<.05$]. Det finns för högstadieungdomarna också ett samband mellan hur ofta man röker cigaretter och hur ofta man rökt hasch/marijuana [$\rho=0.33$, $p<.05$]. Detta samband återfinns också bland gymnasieungdomarna [$\rho=0.38$, $p<.05$] (Tabell 13).

Hur ofta man tagit hasch/marijuana har för högstadieungdomarna ett starkt korrelationssamband med hur ofta man använt annan narkotika [$\rho=0.70$, $p<.05$]. sambandet påvisas också för gymnasieungdomar [$\rho=0.52$, $p<.05$].

Tabell 10. Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur ofta de använder olika droger.

Hur ofta brukar du:			Varje dag	Flera gånger i veckan	En gång i veckan	Någon gång i månaden	Några gånger/år	En gång/år eller mindre	Aldrig
röka cigaretter?	Högstadiet	Tjejer	4.0 (215)	2.9 (160)	1.7 (80)	4.3 (233)	3.6 (194)	4.8 (263)	78.8 (4283)
		Killar	4.5 (244)	2.1 (116)	1.6 (86)	3.1 (169)	3.3 (177)	5.0 (271)	80.5 (4375)
	Gymnasiet	Tjejer	9.4 (335)	3.9 (139)	3.2 (114)	10.2 (364)	9.7 (347)	7.0 (251)	56.5 (2011)
		Killar	6.0 (213)	4.0 (142)	4.3 (151)	10.9 (387)	9.9 (353)	6.8 (242)	58.1 (2062)
snusa?	Högstadiet	Tjejer	1.9 (103)	0.9 (50)	0.8 (46)	2.1 (115)	2.0 (108)	3.5 (192)	88.7 (4810)
		Killar	7.4 (402)	1.8 (98)	1.0 (55)	2.7 (146)	2.9 (156)	4.4 (242)	79.8 (4340)
	Gymnasiet	Tjejer	6.4 (227)	2.0 (72)	1.0 (35)	4.4 (157)	5.8 (206)	6.0 (213)	74.3 (2636)
		Killar	20.7 (735)	2.9 (102)	2.0 (70)	4.2 (149)	4.3 (153)	5.5 (196)	60.5 (2148)
dricka folköl?	Högstadiet	Tjejer	0.8 (43)	0.6 (35)	1.8 (99)	7.2 (389)	5.9 (322)	6.9 (376)	76.7 (4152)
		Killar	3.0 (160)	1.1 (61)	2.7 (148)	7.3 (397)	6.9 (373)	7.8 (425)	71.2 (3858)
	Gymnasiet	Tjejer	0.3 (11)	0.4 (14)	2.7 (95)	12.6 (446)	13.2 (467)	9.0 (317)	61.8 (2186)
		Killar	2.2 (77)	2.1 (74)	8.3 (293)	22.0 (777)	15.7 (555)	8.1 (288)	41.6 (1473)
dricka starköl, vin, sprit, cider, etc?	Högstadiet	Tjejer	1.0 (52)	1.2 (63)	4.7 (255)	13.6 (741)	10.8 (589)	10.7 (583)	58.0 (3159)
		Killar	3.3 (180)	1.4 (74)	4.1 (225)	9.9 (541)	8.8 (477)	8.9 (487)	63.6 (3461)
	Gymnasiet	Tjejer	0.3 (9)	2.4 (85)	14.1 (503)	42.6 (1514)	19.7 (702)	5.0 (178)	15.9 (566)
		Killar	1.9 (68)	3.9 (140)	17.8 (633)	35.3 (1257)	15.2 (543)	5.6 (200)	20.3 (724)

Tabell 11. Procent (frekvens) bland alla svarande för hur ofta de dricker sig berusade.

Har ofta:			Någon gång i veckan	Ett par gånger i månaden	Någon gång i månaden	Några gånger/år	En gång/år eller mer sällan	Aldrig
Dricker du så mycket alkohol att du känner dig berusad?	Högstadiet	Tjejer	5.0 (120)	9.3 (222)	14.3 (339)	16.2 (386)	13.8 (328)	41.3 (982)
		Killar	9.6 (210)	7.4 (162)	11.8 (257)	13.4 (293)	14.9 (325)	42.8 (932)
	Gymnasiet	Tjejer	7.5 (225)	17.1 (516)	31.4 (946)	26.4 (794)	7.9 (238)	9.6 (290)
		Killar	12.2 (349)	20.5 (588)	29.9 (860)	20.7 (595)	7.8 (224)	8.9 (256)

Tabell 12. *Hur gammal var du första gången du gjorde följande? Procent (frekvens) bland alla svarande.*

Hur gammal var du första gången:		>11	12	13	14	15	16<	Aldrig	
du rökte cigaretter?	Högstadiet	Tjejer	8.8 (475)	7.6 (412)	8.6 (466)	5.7 (307)	1.0 (55)	0.2 (10)	68.2 (3693)
		Killar	11.3 (610)	6.1 (327)	6.0 (324)	4.1 (220)	1.4 (75)	0.6 (34)	70.6 (3811)
	Gymnasiet	Tjejer	9.6 (341)	9.7 (343)	10.2 (363)	9.7 (344)	10.5 (374)	12.3 (536)	38.0 (1347)
		Killar	11.2 (297)	8.3 (293)	8.3 (294)	8.7 (309)	10.5 (371)	12.8 (452)	40.2 (1422)
du snusade?	Högstadiet	Tjejer	3.8 (204)	3.4 (181)	5.8 (312)	4.8 (252)	1.3 (69)	0.1 (6)	80.9 (4371)
		Killar	10.5 (566)	5.8 (314)	6.4 (348)	4.6 (248)	1.5 (79)	0.5 (27)	70.7 (3820)
	Gymnasiet	Tjejer	3.1 (111)	3.0 (105)	6.2 (220)	8.5 (300)	10.2 (362)	15.5 (549)	53.5 (1895)
		Killar	9.4 (331)	8.1 (285)	9.9 (348)	9.8 (344)	10.4 (368)	10.9 (383)	41.6 (1465)
du drack dig berusad?	Högstadiet	Tjejer	1.9 (104)	3.4 (182)	9.7 (525)	10.1 (547)	2.4 (128)	0.2 (9)	72.3 (3897)
		Killar	3.7 (201)	2.8 (149)	7.3 (390)	7.8 (422)	2.7 (147)	0.6 (34)	75.0 (4034)
	Gymnasiet	Tjejer	1.3 (47)	3.7 (131)	10.1 (358)	16.9 (596)	23.9 (844)	22.8 (805)	21.3 (751)
		Killar	3.2 (111)	3.4 (118)	8.6 (304)	15.1 (532)	24.0 (844)	22.6 (794)	23.2 (816)
du provade hasch eller marijuana?	Högstadiet	Tjejer	0.8 (44)	0.2 (11)	0.4 (24)	0.9 (50)	0.2 (12)	0.1 (6)	97.3 (5253)
		Killar	2.4 (130)	0.4 (24)	0.8 (44)	1.4 (75)	0.9 (47)	0.4 (21)	93.7 (5044)
	Gymnasiet	Tjejer	0.3 (9)	0.2 (8)	0.4 (15)	1.1 (39)	2.3 (83)	5.4 (190)	90.3 (3191)
		Killar	1.5 (51)	0.3 (12)	0.6 (21)	0.9 (32)	2.4 (85)	7.5 (263)	86.8 (3047)

Tabell 13. *Procent (frekvens) bland alla svarande på frågan om de använt narkotika.*

Har du använt:		>20 gånger	11-20 gånger	2-10 gånger	En gång	Nej	
Hasch eller Marijuana?	Högstadiet	Tjejer	0.8 (45)	0.1 (6)	0.4 (21)	1.1 (62)	97.6 (5340)
		Killar	3.2 (179)	0.2 (10)	0.7 (39)	1.8 (100)	94.1 (5192)
	Gymnasiet	Tjejer	1.2 (44)	0.4 (16)	3.1 (110)	4.2 (150)	91.1 (3259)
		Killar	3.2 (115)	0.7 (26)	3.4 (123)	5.2 (187)	87.5 (3143)
Annat narkotika?	Högstadiet	Tjejer	1.0 (54)	0.1 (4)	0.4 (22)	1.1 (60)	97.4 (5334)
		Killar	3.1 (170)	0.2 (10)	0.6 (34)	1.4 (80)	94.7 (5226)
	Gymnasiet	Tjejer	0.6 (22)	0.1 (5)	1.0 (35)	1.9 (69)	96.3 (3448)
		Killar	2.2 (78)	0.3 (10)	1.6 (57)	2.0 (72)	94.0 (3377)

Ungdomar, fritid och IT

Den fritidssysselsättning som det frågas om i enkäten som flest ungdomar ägnar sig åt till vardags är att surfa/chatta på Internet. Mer än hälften, oavsett ålder eller kön, gör detta varje dag. Efter denna fritidssysselsättning kommer ”umgås med kompisar”, vilket över 90 procent oberoende av ålder eller kön anger i studien att de gör varje vecka eller varje dag (Tabell 14).

Förutom att vistas vid datorn för att surfa visar enkätsvaren att mer än hälften av högstadiekillarerna spelar dator/TV-spel dagligen, medan drygt 12 procent av högstadietjejerna gör detta i samma utsträckning. En femtedel av tjejerna på högstadiet spelar aldrig, medan denna siffra bland högstadiets killar är på 3.6 procent. På gymnasiet spelar nästan 40 procent av killarna varje dag, och av tjejerna i samma ålder spelar mindre än 6 procent dagligen. Nästan hälften av gymnasieeleverna idrottar aldrig i en klubb eller förening, siffran är lägre bland högstadieeleverna (Tabell 14).

Bland högstadieeleverna går majoriteten av både killar och tjejer på fest någon gång per år eller aldrig. På gymnasiet går en majoritet av tjejerna och killarna på fest varje månad eller oftare. Mer än 70 procent oavsett ålder eller kön hjälper till hemma med sådant som matlagning, städning eller snöskottning varje vecka eller varje dag.

Tabell 14. *Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur ofta de gör olika fritidsaktiviteter.*

Hur ofta:			Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år	Aldrig
idrottar du i en klubb eller förening?	Högstadiet	Tjejer	10.3 (557)	54.3 (2922)	2.2 (118)	2.7 (145)	30.5 (1614)
		Killar	17.9 (972)	43.5 (2355)	1.7 (91)	2.6 (143)	34.3 (1856)
	Gymnasiet	Tjejer	9.9 (349)	37.3 (1310)	3.3 (116)	5.1 (178)	44.4 (1557)
		Killar	17.4 (608)	31.6 (1107)	2.6 (90)	3.2 (113)	45.3 (1586)
idrottar du, men EJ i en klubb eller förening?	Högstadiet	Tjejer	17.7 (934)	44.8 (2363)	16.0 (845)	7.2 (377)	14.3 (752)
		Killar	15.3 (815)	44.8 (2378)	13.9 (737)	6.9 (366)	19.1 (1016)
	Gymnasiet	Tjejer	14.4 (503)	51.6 (1808)	16.8 (588)	7.1 (248)	10.2 (356)
		Killar	12.0 (419)	52.6 (1839)	12.2 (427)	7.9 (275)	15.3 (534)
går du på sportevenemang utan att delta själv?	Högstadiet	Tjejer	0.8 (43)	9.2 (477)	23.0 (1192)	31.3 (1620)	35.7 (1850)
		Killar	2.4 (125)	15.8 (830)	21.3 (1119)	23.6 (1239)	37.0 (1945)
	Gymnasiet	Tjejer	0.6 (21)	6.3 (221)	21.4 (752)	38.3 (1345)	33.3 (1169)
		Killar	1.2 (43)	13.5 (472)	23.0 (807)	31.6 (1108)	30.7 (1074)
umgås du med kompisar?	Högstadiet	Tjejer	46.8 (2539)	44.9 (2431)	6.0 (325)	1.2 (67)	1.1 (58)
		Killar	49.5 (2704)	43.2 (2356)	4.3 (235)	1.3 (72)	1.7 (93)
	Gymnasiet	Tjejer	43.0 (1535)	49.3 (1758)	6.1 (218)	0.8 (27)	0.8 (30)
		Killar	49.0 (1745)	44.6 (1588)	4.2 (159)	1.0 (35)	1.3 (45)
deltar du i föreningsverksamhet?	Högstadiet	Tjejer	6.2 (314)	27.9 (1408)	10.5 (531)	13.6 (685)	41.7 (2100)
		Killar	9.8 (500)	23.5 (1204)	9.6 (492)	12.0 (615)	45.1 (2306)
	Gymnasiet	Tjejer	3.4 (118)	20.1 (696)	9.2 (318)	16.0 (553)	51.3 (1776)
		Killar	7.9 (277)	19.4 (681)	9.9 (346)	14.2 (497)	48.6 (1704)
går du på café?	Högstadiet	Tjejer	1.1 (54)	12.2 (656)	48.4 (2598)	29.2 (1569)	9.1 (489)
		Killar	1.8 (96)	8.6 (463)	33.1 (1779)	32.0 (1718)	24.5 (1315)
	Gymnasiet	Tjejer	0.8 (29)	19.4 (689)	52.2 (1853)	23.6 (839)	4.0 (141)
		Killar	1.4 (48)	12.8 (453)	34.7 (1226)	31.9 (1126)	19.3 (681)

Tabell 14 (fortsättning). Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur ofta de gör olika fritidsaktiviteter.

Hur ofta:			Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år	Aldrig
går du på restaurang/bar/pub?	Högstadiet	Tjejer	0.7 (27)	4.2 (172)	35.0 (1447)	44.6 (1841)	15.5 (642)
		Killar	2.7 (111)	8.9 (367)	37.9 (1563)	30.7 (1266)	19.8 (818)
	Gymnasiet	Tjejer	0.5 (16)	9.3 (329)	47.9 (1701)	35.7 (1268)	6.6 (235)
		Killar	1.4 (51)	19.4 (686)	43.1 (1521)	24.6 (869)	11.5 (405)
går du på fritidsgård, ungdomens hus eller liknande?	Högstadiet	Tjejer	1.5 (80)	13.0 (701)	14.6 (786)	20.1 (1086)	50.8 (2744)
		Killar	3.6 (197)	17.6 (954)	14.6 (789)	17.1 (928)	47.1 (2552)
	Gymnasiet	Tjejer	0.3 (11)	2.2 (77)	4.3 (153)	12.7 (452)	80.5 (2858)
		Killar	0.7 (24)	4.8 (172)	6.8 (242)	16.8 (596)	70.9 (2519)
går du på konsert?	Högstadiet	Tjejer	0.2 (11)	0.4 (24)	4.6 (245)	57.0 (3057)	37.8 (2028)
		Killar	0.9 (48)	1.0 (56)	5.2 (280)	41.1 (2210)	51.8 (2784)
	Gymnasiet	Tjejer	0.2 (7)	0.5 (17)	5.7 (203)	64.3 (2291)	29.3 (1044)
		Killar	0.7 (25)	0.9 (32)	6.9 (244)	54.0 (1910)	37.5 (1326)
går du på teater, musikal eller dansuppvisning?	Högstadiet	Tjejer	0.3 (17)	1.7 (91)	4.9 (256)	51.6 (2775)	41.5 (2232)
		Killar	0.8 (43)	1.1 (62)	3.1 (168)	27.1 (1464)	67.8 (3656)
	Gymnasiet	Tjejer	0.3 (9)	0.5 (18)	4.9 (174)	57.2 (2034)	37.2 (1324)
		Killar	0.5 (18)	0.7 (23)	3.2 (114)	32.9 (1163)	62.7 (2217)
går du på museum, utställningar?	Högstadiet	Tjejer	0.2 (12)	1.1 (56)	2.5 (131)	38.0 (2019)	58.3 (3101)
		Killar	0.8 (45)	1.1 (57)	3.2 (174)	38.2 (2050)	56.6 (3034)
	Gymnasiet	Tjejer	0.4 (14)	0.9 (31)	2.4 (86)	41.1 (1453)	55.2 (1951)
		Killar	0.6 (21)	0.8 (29)	2.6 (90)	34.9 (1230)	61.1 (2154)
går du runt på stan med kompisar?	Högstadiet	Tjejer	6.9 (372)	42.3 (2296)	37.0 (2009)	10.8 (586)	3.1 (166)
		Killar	8.2 (443)	34.2 (1854)	32.3 (1754)	15.5 (843)	9.7 (528)
	Gymnasiet	Tjejer	9.7 (346)	47.1 (1682)	35.5 (1269)	5.9 (212)	1.7 (62)
		Killar	8.2 (293)	40.0 (1426)	35.2 (1255)	10.9 (387)	5.7 (203)
går du på fest?	Högstadiet	Tjejer	1.3 (70)	11.7 (626)	34.2 (1833)	38.7 (2076)	14.2 (760)
		Killar	3.1 (168)	11.5 (620)	27.6 (1489)	36.0 (1942)	21.8 (1178)
	Gymnasiet	Tjejer	1.1 (38)	23.4 (833)	51.4 (1828)	17.2 (613)	6.9 (246)
		Killar	2.2 (77)	27.4 (977)	42.6 (1517)	16.8 (597)	11.1 (396)
är du ute i naturen	Högstadiet	Tjejer	18.2 (978)	25.9 (1396)	25.8 (1391)	20.0 (1075)	10.1 (542)
		Killar	13.2 (712)	25.3 (1369)	27.7 (1497)	20.8 (1124)	13.1 (710)
	Gymnasiet	Tjejer	11.3 (402)	25.7 (917)	31.8 (1133)	24.0 (854)	7.2 (256)
		Killar	8.7 (319)	22.5 (797)	30.6 (1088)	26.1 (927)	12.1 (428)
fiskar eller jagar du?	Högstadiet	Tjejer	0.9 (47)	1.8 (96)	5.8 (308)	37.7 (2003)	53.9 (2866)
		Killar	2.8 (149)	10.2 (549)	20.9 (1127)	39.2 (2114)	26.9 (1453)
	Gymnasiet	Tjejer	0.6 (21)	1.2 (42)	4.4 (155)	36.4 (1292)	57.4 (2035)
		Killar	1.8 (65)	6.6 (233)	15.4 (544)	43.1 (1526)	33.1 (1172)

Tabell 14 (fortsättning). Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur ofta de gör olika fritidsaktiviteter.

Hur ofta:			Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år	Aldrig
sjunger/spelar du instrument, eller skapar musik?	Högstadiet	Tjejer	22.1 (1189)	22.2 (1193)	8.8 (474)	13.2 (711)	33.8 (1818)
		Killar	11.7 (629)	15.8 (852)	6.9 (370)	10.5 (565)	55.1 (2960)
	Gymnasiet	Tjejer	16.4 (583)	12.9 (461)	7.9 (283)	14.1 (503)	48.6 (1731)
		Killar	14.5 (517)	10.2 (362)	6.1 (217)	10.7 (381)	58.5 (2079)
tränar du dans eller teater?	Högstadiet	Tjejer	4.3 (228)	19.7 (1052)	4.5 (243)	11.4 (612)	60.1 (3213)
		Killar	2.4 (130)	3.7 (196)	2.0 (108)	5.2 (277)	86.7 (4632)
	Gymnasiet	Tjejer	3.8 (134)	14.7 (522)	4.5 (161)	10.7 (378)	66.3 (2353)
		Killar	1.9 (68)	3.4 (121)	1.8 (64)	5.5 (193)	87.4 (3086)
målar/syr du eller annan skapande verksamhet?	Högstadiet	Tjejer	5.9 (317)	26.3 (1407)	16.7 (893)	19.3 (1032)	31.9 (1708)
		Killar	3.6 (190)	11.3 (605)	7.2 (687)	12.7 (676)	65.2 (3481)
	Gymnasiet	Tjejer	4.8 (171)	13.1 (465)	17.2 (611)	23.5 (837)	41.4 (1472)
		Killar	3.7 (131)	6.3 (223)	6.4 (227)	11.4 (403)	72.1 (2542)
spelar du dator/TV-spel?	Högstadiet	Tjejer	12.8 (686)	24.3 (1304)	23.4 (1259)	18.4 (987)	21.2 (1141)
		Killar	52.8 (2883)	31.8 (1736)	8.8 (481)	3.0 (162)	3.6 (198)
	Gymnasiet	Tjejer	5.9 (210)	14.2 (504)	22.3 (791)	26.0 (922)	31.6 (1119)
		Killar	38.4 (1365)	32.5 (1134)	15.6 (553)	7.2 (257)	6.4 (226)
surfar/chattar du på Internet?	Högstadiet	Tjejer	59.3 (3219)	28.2 (1529)	5.5 (299)	2.0 (107)	5.0 (273)
		Killar	60.9 (3324)	24.3 (1328)	6.0 (327)	2.1 (116)	6.6 (359)
	Gymnasiet	Tjejer	52.0 (1887)	33.4 (1194)	7.6 (272)	2.1 (76)	4.0 (143)
		Killar	66.5 (2368)	23.3 (859)	5.0 (178)	1.5 (54)	3.7 (131)
spelar du om pengar på Internet?	Högstadiet	Tjejer	0.6 (31)	0.7 (38)	1.1 (59)	1.3 (69)	96.3 (5176)
		Killar	3.0 (161)	2.4 (130)	3.1 (166)	4.6 (250)	86.9 (4673)
	Gymnasiet	Tjejer	0.4 (14)	0.8 (30)	1.4 (51)	2.4 (85)	94.9 (3364)
		Killar	3.7 (132)	5.0 (178)	6.4 (228)	8.0 (282)	76.8 (2722)
besöker du bibliotek utanför skoltid?	Högstadiet	Tjejer	0.6 (32)	5.7 (308)	19.9 (1077)	36.2 (1959)	37.6 (2034)
		Killar	1.2 (67)	3.9 (208)	12.0 (645)	26.0 (1398)	57.0 (3067)
	Gymnasiet	Tjejer	0.6 (22)	4.3 (153)	17.0 (605)	37.4 (1329)	40.7 (1447)
		Killar	1.1 (40)	3.3 (117)	9.0 (321)	25.8 (916)	60.7 (2155)
åker du skateboard, eller snowboard under säsong?	Högstadiet	Tjejer	2.9 (157)	12.0 (649)	9.5 (514)	19.0 (1026)	56.5 (3047)
		Killar	9.0 (485)	15.7 (848)	9.7 (526)	16.4 (887)	49.3 (2671)
	Gymnasiet	Tjejer	1.6 (58)	8.7 (310)	10.2 (365)	19.6 (699)	59.8 (2131)
		Killar	4.3 (153)	10.9 (387)	10.4 (367)	17.3 (612)	57.1 (2025)
Mekar du med bilar, båtar, skotrar eller andra tekniska prylar?	Högstadiet	Tjejer	0.8 (44)	2.0 (109)	4.7 (252)	13.0 (703)	79.5 (4289)
		Killar	9.2 (498)	17.4 (944)	17.9 (975)	19.3 (1052)	36.2 (1969)
	Gymnasiet	Tjejer	0.8 (27)	1.6 (58)	3.8 (134)	12.4 (443)	81.4 (2905)
		Killar	8.1 (290)	15.2 (540)	16.2 (575)	22.2 (791)	38.3 (1363)

Tabell 14 (fortsättning). *Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, hur ofta de gör olika fritidsaktiviteter.*

Hur ofta:			Varje dag	Varje vecka	Varje månad	Varje år	Aldrig
spelar du rollspel eller levande rollspel?	Högstadiet	Tjejer	1.5 (83)	2.4 (128)	3.8 (204)	12.8 (686)	79.5 (4259)
		Killar	7.6 (406)	6.8 (364)	8.0 (431)	12.0 (645)	65.6 (3526)
	Gymnasiet	Tjejer	0.8 (30)	1.9 (68)	2.5 (88)	8.1 (286)	86.7 (3080)
		Killar	4.3 (151)	4.2 (147)	5.5 (196)	11.1 (394)	74.9 (2652)
läser du?	Högstadiet	Tjejer	36.9 (2010)	31.8 (1731)	18.1 (986)	8.3 (451)	4.9 (267)
		Killar	26.9 (1466)	29.0 (1576)	17.8 (966)	12.4 (675)	13.9 (757)
	Gymnasiet	Tjejer	26.0 (931)	26.9 (961)	23.7 (846)	17.1 (612)	6.3 (226)
		Killar	19.8 (703)	20.1 (716)	21.2 (754)	20.0 (711)	18.9 (674)
skriver du?	Högstadiet	Tjejer	47.5 (2561)	23.9 (1292)	13.3 (716)	8.0 (434)	7.3 (392)
		Killar	35.2 (1892)	20.1 (1083)	13.0 (702)	11.0 (590)	20.7 (1113)
	Gymnasiet	Tjejer	31.6 (1121)	24.9 (881)	18.5 (657)	13.0 (462)	12.0 (424)
		Killar	19.9 (705)	19.1 (676)	15.0 (532)	15.8 (559)	30.2 (1071)
släkttforskar du?	Högstadiet	Tjejer	0.6 (34)	0.8 (42)	2.1 (110)	9.5 (507)	87.0 (4657)
		Killar	1.1 (59)	1.0 (56)	2.3 (123)	7.5 (402)	88.1 (4722)
	Gymnasiet	Tjejer	0.4 (14)	0.3 (12)	1.0 (34)	6.1 (217)	92.2 (3246)
		Killar	0.8 (28)	0.8 (28)	0.8 (27)	4.7 (165)	93.0 (3275)
Hjälper du till hemma med mat, städning, snöskottning etc?	Högstadiet	Tjejer	35.9 (1959)	43.5 (2376)	14.2 (775)	4.0 (216)	2.4 (132)
		Killar	27.9 (1520)	44.0 (2397)	16.5 (901)	6.6 (357)	5.0 (275)
	Gymnasiet	Tjejer	39.9 (1423)	41.6 (1484)	13.5 (480)	3.5 (124)	1.6 (56)
		Killar	28.1 (1000)	43.1 (1530)	18.9 (672)	5.5 (195)	4.4 (157)

När ungdomarna i LUPP på en tregradig skala angett hur mycket fritid de har, där 1 är för mycket och 3 är för lite, syns en skillnad mellan killar och tjejer [$F(1,11034)=73.7, p<.05$]. Bland högstadieungdomarna visar sig skillnaden på så vis att högstadietjejerna ($M=2.24$) tycker sig ha mindre fritid än vad killarna ($M=2.15$) anser att de själva har. Även gymnasietjejer ($M=2.41$) tycker sig ha mindre fritid än vad de jämnåriga killarna ($M=2.24$) tycker sig ha [$F(1,7183)=147.2, p<.05$].

Av högstadieungdomarna tycker 26.3 procent att det finns ganska lite, väldigt lite eller ingenting de är intresserade av att göra på fritiden. Då deltagarna uppskattar på en fyrgradig skala, där 1 är ”det finns väldigt mycket” och 4 är ”det finns väldigt lite/inget”, hur mycket det finns som de är intresserade av att göra på fritiden syns en könsskillnad [$F(1,11025)=61.5, p<.05$]. På högstadiet består skillnaden av att killarna ($M=2.02$) tycker de har mer att göra som de är intresserade av än vad högstadietjejerna ($M=2.14$) tycker. Bland gymnasieungdomarna tycker 39.6 procent att det finns ganska lite, väldigt lite eller ingenting att göra på fritiden. Gymnasietjejer ($M=2.41$) tycker att de finns mindre saker som de är intresserade av för dem att göra på fritiden än vad gymnasiekillarna ($M=2.21$) tycker [$F(1,7182)=94.3, p<.05$].

Det finns för högstadieungdomar ett samband mellan att anse sig ha för lite fritid och ofta känna stress [$\rho=0.23$, $p<.05$]. För gymnasieungdomar finns också ett samband mellan dessa två variabler [$\rho=0.32$, $p<.05$].

Analyser utifrån datorspelande

Varken Pearsons korrelationsanalys (r) eller Spearmans rho (ρ) visar någon korrelation mellan datorspelande och att träna så att man blir andfådd och/eller svettas, bland högstadieungdomar är $r=0.03$ och $\rho=0.03$. För gymnasiet är $r=0.05$ och $\rho=0.05$. Det finns heller inget tydligt samband mellan att spela datorspel och konsumtionen av sprit och starköl eller liknande. För högstadiet är då $r=0.05$ och $\rho=0.06$. En korrelationsanalys för gymnasiet ger $r=0.02$ och $\rho=0.01$.

När ungdomarna själva skattat sin hälsa, på en femgradig skala, är 1 det värde de som ser mest positivt på sin hälsa får. Vid en variansanalys för att jämföra de två grupperna ”spelar ofta” och ”spelar sällan eller aldrig” i några hälsoaspekter syns skillnader mellan de två grupperna indelade efter grad av datorspelande [$F(1,10691)=11.6$, $p<.05$]. Skillnaden består av att de ungdomar på högstadiet som spelar ofta ($M=1.84$) ser mer positivt på sin allmänna hälsa än de högstadieungdomar som spelar sällan eller aldrig ($M=1.91$). När samma två grupper utifrån datorspelande jämförs bland gymnasieungdomar finns ingen signifikant skillnad mellan dem när de skattar sitt allmänna hälsotillstånd.

När stress och huvudvärk skattas är 1 det ”sämsta” värdet. De högstadieungdomar i gruppen som spelar ofta ($M=3.34$) har inte i samma utsträckning som de som spelar sällan eller aldrig ($M=3.03$) besvär av stress [$F(1,10599)=49.1$, $p<.05$]. Gymnasieungdomar som spelar datorspel ofta ($M=3.18$) har också i mindre utsträckning besvär av stress än de jämgamla som spelar sällan eller aldrig ($M=2.74$) [$F(1,7011)=208.3$, $p<.05$]. Högstadieungdomar som spelar ofta ($M=3.69$) har även i mindre utsträckning besvär av huvudvärk än de i gruppen som spelar sällan eller aldrig ($M=3.54$) [$F(1,10648)=41.4$, $p<.05$]. De gymnasieungdomar som spelar ofta ($M=3.78$) har också mer sällan besvär med huvudvärk än de som spelar sällan eller aldrig ($M=3.59$) [$F(1,7010)=47.1$, $p<.05$]. När dessa två grupper på högstadiet jämförs utifrån om de ser positivt eller negativt på sin egen framtid syns ingen skillnad. Gymnasieungdomar som spelar sällan eller aldrig ($M=2.08$) på gymnasiet ser ljusare än de som spelar ofta ($M=2.27$) på sin egen framtid [$F(1,6950)=38.4$, $p<.05$].

Vid vidare analys utifrån datorspelandets effekt på dessa hälsoaspekter och i en tvåvägs faktoriell variansanalys, syns en interaktionseffekt för variablerna kön och spelande på några hälsovariabler bland gymnasieungdomar [$F=464.8$, $p<.05$]. Där syns att huvudeffekten av datorspelande för huvudvärk, där killar som spelar ofta ($M=3.96$) och tjejer som spelar ofta ($M=3.14$) skall ha huvudvärk oftare än killar som spelar sällan eller aldrig ($M=3.99$) och tjejer som spelar sällan eller aldrig ($M=3.44$), kan förklaras av effekten av kön på huvudvärk och det faktum att det finns fler tjejer i gruppen som spelar sällan eller aldrig.

Det finns även för gymnasieungdomar en interaktionseffekt av spelande och kön på variabeln stress [$F=543.7$, $p<.05$]. Interaktionen består av en skillnad mellan

grupperna tjejer som spelar ofta (M=2.45), tjejer som spelar sällan eller aldrig (M=2.56), killar som spelar ofta (M=3.39) och killar som spelar sällan eller aldrig (M=3.26).

Ungdomar, politik och inflytande

Av högstadieungdomarna svarar över 80 procent att de inte är särskilt intresserade, eller inte intresserade av politik alls. Bland gymnasieeleverna är över 70 procent lika ointresserade. När det gäller internationella intressen, svarar drygt 40 procent av högstadiekillarerna och över 50 procent av tjejerna i högstadiet att de är ganska eller mycket intresserade av vad som händer i andra länder. Bland gymnasietjejerna säger sig drygt 67 procent vara ganska eller mycket intresserade av vad som händer i andra länder, och drygt 51 procent av killarna i samma ålder visar samma intresse för händelser i andra länder. På frågan om de skulle kunna tänka sig vara medlem i ett politiskt parti, svarar en majoritet bland båda könen på både gymnasiet och högstadiet att de aldrig skulle kunna tänka sig det (Tabell 15).

Tabell 15. Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, om intresset för politik och samhällsfrågor.

Hur intresserad:			Mycket intresserad	Ganska intresserad	Inte särskilt intresserad	Inte alls intresserad
är du av politik?	Högstadiet	Tjejer	3.0 (164)	15.4 (848)	40.6 (2232)	41.0 (2255)
		Killar	5.2 (285)	14.6 (806)	30.7 (1698)	49.5 (2737)
	Gymnasiet	Tjejer	5.4 (193)	22.8 (819)	36.8 (1321)	35.0 (1254)
		Killar	7.9 (283)	22.2 (799)	30.1 (1081)	39.9 (1434)
är du av samhällsfrågor?	Högstadiet	Tjejer	5.4 (295)	30.1 (1644)	45.9 (2507)	18.5 (1012)
		Killar	5.9 (321)	22.3 (1222)	41.6 (2276)	30.2 (1653)
	Gymnasiet	Tjejer	11.8 (422)	43.2 (1547)	33.5 (1201)	11.5 (410)
		Killar	10.6 (378)	31.9 (1140)	35.1 (1253)	22.4 (801)
är du av vad som händer i andra länder?	Högstadiet	Tjejer	10.0 (545)	47.1 (2570)	33.1 (1808)	9.9 (538)
		Killar	10.1 (554)	36.8 (2014)	32.0 (1756)	21.1 (1155)
	Gymnasiet	Tjejer	14.1 (505)	53.0 (1900)	26.9 (963)	6.1 (217)
		Killar	11.1 (398)	40.4 (1444)	29.4 (1053)	19.1 (683)

Av tjejerna på gymnasiet svarar 58.4 procent att de har tagit, eller kan tänka sig att ta, kontakt med någon politiker. En majoritet för båda könen och de båda skolstadierna säger även att de både har, eller kan tänka sig att, skriva på en namninsamling eller bära märken/symboler som uttrycker en åsikt (Tabell 16).

Tabell 16. *Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, om de någon gång det senaste året deltagit i någon av följande aktiviteter, eller kan du tänka sig att göra det?*

			Har jag gjort	Har jag inte gjort men kan tänka mig att göra	Skulle jag aldrig göra
Skriva på en namninsamling	Högstadiet	Tjejer	24.6 (1333)	54.3 (2939)	21.0 (1139)
		Killar	23.2 (1261)	43.6 (2367)	33.2 (1803)
	Gymnasiet	Tjejer	43.1 (1539)	47.8 (1708)	9.1 (327)
		Killar	34.2 (1222)	44.1 (1574)	21.7 (775)
Ta kontakt med någon politiker	Högstadiet	Tjejer	12.3 (668)	36.9 (2003)	50.8 (2753)
		Killar	9.9 (540)	29.2 (1588)	60.8 (3306)
	Gymnasiet	Tjejer	14.4 (513)	44.0 (1572)	41.6 (1485)
		Killar	11.7 (418)	36.9 (1319)	51.4 (1837)
Skriva insändare	Högstadiet	Tjejer	9.3 (500)	51.6 (2768)	39.1 (2095)
		Killar	7.8 (419)	35.3 (1907)	56.9 (3077)
	Gymnasiet	Tjejer	12.4 (442)	57.9 (2059)	29.7 (1056)
		Killar	8.0 (284)	42.3 (1503)	49.7 (1768)
Bära märken/symboler som uttrycker en åsikt	Högstadiet	Tjejer	18.6 (1011)	41.8 (2269)	39.6 (2147)
		Killar	15.9 (864)	34.4 (1868)	49.7 (2703)
	Gymnasiet	Tjejer	22.6 (806)	40.4 (1443)	37.0 (1320)
		Killar	18.8 (669)	34.3 (1223)	46.9 (1674)
Delta i bojkotter/köpstrejker	Högstadiet	Tjejer	2.4 (130)	33.1 (1781)	64.4 (3462)
		Killar	4.8 (260)	31.3 (1700)	63.9 (3463)
	Gymnasiet	Tjejer	3.9 (139)	41.8 (1483)	54.3 (1925)
		Killar	5.5 (197)	37.8 (1345)	56.7 (2017)
Delta i lagliga demonstrationer	Högstadiet	Tjejer	5.0 (270)	46.5 (2505)	48.5 (2610)
		Killar	6.2 (334)	39.2 (2123)	54.6 (2960)
	Gymnasiet	Tjejer	7.1 (253)	52.4 (1862)	40.4 (1436)
		Killar	7.0 (250)	41.2 (1468)	51.8 (1846)
Vara medlem i ett politiskt parti	Högstadiet	Tjejer	2.9 (158)	29.5 (1593)	67.6 (3652)
		Killar	3.8 (206)	24.8 (1345)	71.4 (3866)
	Gymnasiet	Tjejer	5.7 (202)	34.7 (1236)	59.6 (2123)
		Killar	5.9 (209)	31.3 (1117)	62.8 (2243)

Tabell 16 (fortsättning). *Procent (frekvens) för tjejer och killar på högstadiet respektive gymnasiet, bland alla svarande, om de någon gång det senaste året deltagit i någon av följande aktiviteter, eller kan du tänka sig att göra det?*

			Har jag gjort	Har jag inte gjort men kan tänka mig att göra	Skulle jag aldrig göra
Chatta/debattera politik på Internet	Högstadiet	Tjejer	5.5 (295)	27.3 (1478)	67.2 (3632)
		Killar	7.6 (412)	22.2 (1204)	70.2 (3799)
	Gymnasiet	Tjejer	8.4 (301)	29.4 (1047)	62.2 (2216)
		Killar	12.9 (459)	28.2 (1006)	58.9 (2103)
Delta i olagliga demonstrationer/aktioner	Högstadiet	Tjejer	1.9 (100)	15.5 (836)	82.6 (4456)
		Killar	6.1 (327)	22.6 (1220)	71.4 (3856)
	Gymnasiet	Tjejer	1.6 (56)	18.7 (664)	79.7 (2828)
		Killar	6.0 (215)	29.8 (1063)	64.1 (2286)
Måla politiska slagord på allmän plats	Högstadiet	Tjejer	1.9 (100)	10.4 (560)	87.8 (4732)
		Killar	5.0 (271)	16.5 (895)	78.5 (4252)
	Gymnasiet	Tjejer	1.7 (59)	9.3 (329)	89.1 (3168)
		Killar	5.0 (180)	18.1 (645)	76.9 (2748)
Ockupera byggnader	Högstadiet	Tjejer	1.5 (81)	10.4 (558)	88.1 (4733)
		Killar	5.1 (275)	18.8 (1016)	76.1 (4118)
	Gymnasiet	Tjejer	0.8 (29)	10.1 (357)	89.1 (3163)
		Killar	4.8 (171)	20.8 (742)	74.4 (2654)
Skada andras/allmän egendom i protest	Högstadiet	Tjejer	1.8 (95)	7.5 (404)	90.7 (4872)
		Killar	5.9 (316)	14.5 (782)	79.7 (4303)
	Gymnasiet	Tjejer	1.0 (37)	6.6 (236)	92.3 (3283)
		Killar	5.5 (196)	17.5 (625)	77.0 (2746)

När ungdomarna i LUPP ur en lista fått ange de fyra områden de tycker det är viktigast att en politiker i deras kommun satsar på syns skillnader i fördelningen mellan högstadiet och gymnasiet samt mellan killar och tjejer. Den fråga tjejer helst ser en satsning på är ”lika lön för lika arbete för män och kvinnor” som över 40 procent i båda skolstadierna valt som ett av fyra områden. Drygt 21 procent högstadiekillar och 14 procent gymnasiekillar ser det som en av de fyra viktigaste frågorna. Gymnasieelever prioriterar i större utsträckning än högstadieelever en satsning på bostäder för unga och att det skapas arbete för unga. Två frågor som många valt oavsett ålder och kön är satsning på skola och satsning på sjukvård, som över 30 procent i varje grupp sett som en av de fyra viktigaste frågorna i kommunpolitiken (Tabell 17).

Tabell 17. *Tänk dig att du är politiker och bestämmer i kommunen, vad är viktigast att satsa på? Ja på max 4 alternativ. Procent (frekvens) för alla svarande.*

			Ja	Nej
Arbete mot kriminalitet	Högstadiet	Tjejer	26.4 (1452)	73.6 (4058)
		Killar	35.1 (1954)	64.9 (3606)
	Gymnasiet	Tjejer	24.1 (868)	75.9 (2734)
		Killar	32.2 (1164)	67.8 (2449)
Arbete mot främlingsfientlighet och rasism	Högstadiet	Tjejer	22.6 (1244)	77.4 (4266)
		Killar	19.0 (1059)	81.0 (4501)
	Gymnasiet	Tjejer	24.5 (883)	75.5 (2719)
		Killar	16.7 (603)	83.3 (3010)
Bostäder för unga	Högstadiet	Tjejer	22.9 (1260)	77.1 (4250)
		Killar	22.9 (1273)	77.1 (4287)
	Gymnasiet	Tjejer	30.2 (1088)	69.8 (2514)
		Killar	30.9 (1115)	69.1 (2498)
Idrottsanläggningar	Högstadiet	Tjejer	17.0 (939)	83.0 (4571)
		Killar	32.3 (1796)	67.7 (3764)
	Gymnasiet	Tjejer	11.9 (430)	88.1 (3172)
		Killar	28.2 (1020)	71.8 (2593)
Arbetsmiljön i skolan	Högstadiet	Tjejer	12.8 (707)	87.2 (4803)
		Killar	12.2 (680)	87.8 (4880)
	Gymnasiet	Tjejer	7.8 (280)	92.2 (3322)
		Killar	8.4 (303)	91.6 (3310)
Arbete för miljön	Högstadiet	Tjejer	9.9 (544)	90.1 (4966)
		Killar	11.4 (634)	88.6 (4926)
	Gymnasiet	Tjejer	11.1 (401)	88.9 (3201)
		Killar	11.4 (412)	88.6 (3201)
Gator, vägar och cykelbanor	Högstadiet	Tjejer	4.5 (250)	95.5 (5260)
		Killar	12.2 (680)	87.8 (4880)
	Gymnasiet	Tjejer	3.0 (109)	97.0 (3493)
		Killar	9.5 (344)	90.5 (3269)
Lika lön för lika arbete för män och kvinnor	Högstadiet	Tjejer	46.6 (2568)	53.4 (2942)
		Killar	21.3 (1183)	78.7 (4377)
	Gymnasiet	Tjejer	41.3 (1487)	58.7 (2115)
		Killar	14.0 (505)	86.0 (3108)

Tabell 17 (fortsättning). *Tänk dig att du är politiker och bestämmer i kommunen, vad är viktigast att satsa på? Ja på max 4 alternativ. Procent (frekvens) för alla svarande.*

			Ja	Nej
Kollektivtrafik som bussar och tåg	Högstadiet	Tjejer	6.3 (348)	93.7 (5162)
		Killar	6.4 (356)	93.6 (5204)
Arbete för att minska användandet av alkohol och droger bland unga	Gymnasiet	Tjejer	14.3 (515)	85.7 (3087)
		Killar	14.8 (534)	85.2 (3079)
	Högstadiet	Tjejer	20.5 (1132)	79.5 (4378)
		Killar	13.4 (744)	86.6 (4816)
Skapa arbeten för unga	Gymnasiet	Tjejer	11.3 (406)	88.7 (3196)
		Killar	7.5 (272)	92.5 (3341)
	Högstadiet	Tjejer	24.3 (1341)	75.7 (4169)
Ställen där ungdomar kan träffas	Högstadiet	Killar	27.8 (1545)	72.2 (4015)
		Tjejer	20.3 (1119)	79.7 (4391)
	Gymnasiet	Tjejer	48.3 (1739)	51.7 (1863)
		Killar	45.3 (1636)	54.7 (1977)
Stöd till föreningar	Högstadiet	Tjejer	5.0 (276)	95.0 (5234)
		Killar	8.7 (485)	91.3 (5075)
	Gymnasiet	Tjejer	3.2 (114)	96.8 (3488)
		Killar	7.6 (273)	92.4 (3340)
Stöd till kulturverksamhet för unga	Högstadiet	Tjejer	1.9 (103)	98.1 (5407)
		Killar	2.1 (116)	97.9 (5444)
	Gymnasiet	Tjejer	3.6 (131)	96.4 (3417)
		Killar	3.1 (111)	96.9 (3502)
Djurens rättigheter	Högstadiet	Tjejer	17.9 (987)	82.1 (4523)
		Killar	8.0 (444)	92.0 (5116)
	Gymnasiet	Tjejer	10.7 (385)	89.3 (3217)
		Killar	4.4 (158)	95.6 (3455)
Sjukvård	Högstadiet	Tjejer	36.0 (1985)	64.0 (3525)
		Killar	31.9 (1775)	68.1 (3785)
	Gymnasiet	Tjejer	38.2 (1376)	61.8 (2226)
		Killar	33.1 (1196)	66.9 (2417)

Tabell 17 (fortsättning). *Tänk dig att du är politiker och bestämmer i kommunen, vad är viktigast att satsa på? Ja på max 4 alternativ. Procent (frekvens) för alla svarande.*

			Ja	Nej
Skola	Högstadiet	Tjejer	31.1 (1712)	68.9 (3789)
		Killar	30.7 (1708)	69.3 (3852)
	Gymnasiet	Tjejer	30.1 (1083)	69.9 (2519)
		Killar	33.3 (1203)	66.7 (2410)
Barnomsorg	Högstadiet	Tjejer	9.3 (515)	90.7 (4995)
		Killar	7.2 (398)	92.8 (5162)
	Gymnasiet	Tjejer	8.9 (320)	91.1 (3282)
		Killar	6.1 (219)	93.9 (3394)
Äldreomsorg	Högstadiet	Tjejer	13.8 (761)	86.2 (4749)
		Killar	9.4 (525)	90.6 (5035)
	Gymnasiet	Tjejer	18.1 (652)	81.9 (2950)
		Killar	11.8 (426)	88.2 (3187)
Fritidsaktiviteter	Högstadiet	Tjejer	14.6 (802)	85.4 (4708)
		Killar	21.8 (1212)	78.2 (4348)
	Gymnasiet	Tjejer	10.4 (374)	89.6 (3228)
		Killar	19.6 (709)	80.4 (2904)
Ungas psykiska hälsa	Högstadiet	Tjejer	17.1 (944)	82.9 (4566)
		Killar	8.7 (484)	91.3 (5076)
	Gymnasiet	Tjejer	20.3 (732)	79.7 (2870)
		Killar	8.8 (319)	91.2 (3294)

Analys utifrån kommuntyp

Synen på den egna framtiden är skattad på en sjugradig skala, där 1 är det mest positiva värdet. Vid en variansanalys påvisas en skillnad mellan de olika kommuntyperna för hur positivt ungdomarna som deltagit i LUPP i de olika kommuntyperna ser på sin egen framtid [$F(6,10659)=6.0$, $p<.05$]. Scheffes post hoc-test påvisar att skillnaden bland högstadieungdomarna består av att ungdomarna från större städer ($M=1.97$) ser mer positivt på sin egen framtid än ungdomarna i övriga kommuner med mer än 25000 invånare ($M=2.12$) och högstadieungdomarna i övriga kommuner med 12500-25000 invånare ($M=2.18$). Denna skillnad framkommer inte för gymnasieungdomar i de olika kommuntyperna.

Även när en jämförelse görs mellan kommuntyperna i hur stor utsträckning ungdomarna i dem dricker öl/cider/vin/alkoläsk/sprit eller liknande framkommer en skillnad [$F(6,10910)=9.4$, $p<.05$]. Ju lägre värde, desto mer sällan dricker man alkohol. Post hoc-test (Scheffe) påvisar att skillnaden för högstadieungdomarna består av att ungdomar i större städer ($M=1.85$) dricker dessa alkoholhaltiga drycker i mindre utsträckning än högstadieungdomar i pendlingskommuner ($M=2.14$), varuproducerande kommuner ($M=2.18$) och övriga kommuner med 12500-25000

invånare (M=2.07). För gymnasieungdomarna finns också en skillnad mellan kommuntyperna gällande alkoholintaget [$F(5,7139)=27.0$, $p<.05$]. Bland gymnasieungdomarna visar Scheffes post hoc-test att skillnaden består av att ungdomarna från större städer (M=3.68) dricker öl/cider/vin/alkoläsk/sprit oftare än jämgamla i pendlingskommuner (M=3.40), glesbygdskommuner (M=3.19), övriga kommuner med mer än 25000 invånare (M=3.37) och de i övriga kommuner med 12500-25000 invånare (M=3.15).

När ungdomarna i LUPP fått ange sitt politikintresse på en fyragradig skala, där 1 är ”mycket intresserad” och 4 är ”inte alls intresserad”, syns för högstadieungdomar en skillnad utifrån kommuntyp [$F(6,11049)=7.3$, $p<.05$]. Skillnaden består enligt Scheffes post hoc-test här i att ungdomar från större städer (M=3.13) visar ett större politiskt intresse än de från glesbygdskommuner (M=3.28), övriga kommuner med mer än 25000 invånare (M=3.24) och de ungdomar som bor i övriga kommuner med 12500-2500 invånare (M=3.29). Bland gymnasieungdomarna skiljer också de i större städer (M=2.93) ut sig genom att visa ett större intresse för politik än ungdomarna i glesbygdskommuner (M=3.18), i övriga kommuner med mer än 25000 invånare (M=3.06) och i övriga kommuner med 12500-25000 invånare (M=3.09) [$F(5,7201)=9.9$, $p<.05$].

Analyser utifrån sociala nätverkstyper -kamratorienterade, föräldraorienterade och omvärldsorienterade ungdomar

Vid en ANOVA syns en skillnad mellan de tre olika ungdomsgruppernas syn på sin egen hälsa för ungdomar på högstadiet [$F(2,6854)=41.7$, $p<.05$]. Den egna allmänna hälsan har skattats på en skala från 1 till 5 där 1 är det mest positiva värdet. Hälsoskillnaden mellan grupperna på högstadiet består enligt Scheffes post hoc-test i att de omvärldsorienterade ungdomarna (M=1.69) gör en mer positiv hälsoskattning än de föräldraorienterade (M=1.91) och kamratorienterade ungdomarna (M=1.89). Samma typ av skillnad finns för gymnasieungdomar [$F(2,4229)=91.0$, $p<.05$]. Där också de omvärldsorienterade ungdomarna (M=1.62) alltså ser ljusare på sin egen allmänna hälsa, än den föräldraorienterade (M=2.01) och den kamratorienterade ungdomsgruppen (M=2.03).

När man tittar på mer specifika frågor om ungdomarnas hälsa syns också skillnader mellan de tre gruppindelningarna. På en femgradig skala är 1 är det värde de som har mest besvär av olika hälsorelaterade företeelser kryssar för. Bland högstadieungdomar visar Scheffes post hoc-test att de kamratorienterade (M=3.57) i större utsträckning än de andra två grupperna har besvär av huvudvärk. Föräldraorienterade (M=3.67) och omvärldsorienterade ungdomar (M=3.71) skiljer sig inte signifikant åt [$F(2,6842)=8.5$, $p<.05$]. Medelvärdena skiljer sig på samma vis åt när de svarande på högstadiet anger på samma vis hur ofta de känner besvär av att de har ont i magen [$F(2,6809)=12.3$, $p<.05$]. Post hoc-test visar att den kamratorienterade gruppen (M=3.83) skiljer sig från den föräldraorienterade (M=3.95) och den omvärldsorienterade (M=3.97).

De kamratorienterade (M=3.61) högstadieeleverna har även i större utsträckning, jämfört med de övriga två grupperna (M=3.74), svårt att somna

[F(2,6798)=7.4, $p<.05$]. På natten säger sig sedan de kamratorienterade ungdomarna ($M=3.54$) oftare ha sovit dåligt än de föräldraorienterade ($M=3.79$) och omvärldsorienterade högstadieungdomarna ($M=3.73$) [F(2,6817)=21.7, $p<.05$]. Sedan har de kamratorienterade högstadieungdomarna enligt Scheffes post hoc-test ($M=2.46$) oftare än både de föräldraorienterade ($M=2.56$) och de i den omvärldsorienterade gruppen ($M=2.61$) problem med att de är trötta under dagarna [F(2,6812)=8.4, $p<.05$]. När det gäller frågan om hur ofta de känner besvär av stress finns ingen signifikant skillnad mellan dessa tre grupper på högstadiet.

Även för de svarande ungdomarna på gymnasiet finns skillnader i dessa hälsorelaterade aspekter utifrån vilken av de tre grupperna de indelats i. När det gäller i hur stor utsträckning gymnasieungdomarna känner besvär av huvudvärk finns, enligt Scheffes post hoc-test, en skillnad som består i att de omvärldsorienterade ($M=3.90$) i lägre utsträckning än de kamratorienterade ($M=3.68$) och de föräldraorienterade ungdomarna ($M=3.70$) har besvär av huvudvärk [F(2,4197)=15.7, $p<.05$]. Det finns även en skillnad mellan dessa tre grupper på gymnasiet när det gäller i vilken utsträckning de har besvär av ont i magen [F(2,4184)=13.8, $p<.05$]. Även då visar post hoc-test (Scheffe) att de omvärldsorienterade gymnasieungdomarna ($M=4.09$) skiljer sig på ett positivt sätt från de övriga två grupperna föräldraorienterade ($M=3.89$) och kamratorienterade ($M=3.95$). På samma sätt skiljer sig den omvärldsorienterade gruppen ($M=3.75$) på gymnasiet från den föräldraorienterade ($M=3.60$) och den kamratorienterade gruppen ($M=3.54$) genom att inte i samma utsträckning som de andra två grupperna ha svårt att somna [F(2,4180)=9.1, $p<.05$]. Sedan skiljer sig också bland gymnasieungdomar den omvärldsorienterade ($M=3.47$) från den föräldraorienterade ($M=3.33$) och den kamratorienterade gruppen ($M=3.33$) genom att inte i samma utsträckning vara trötta under dagarna [F(2,4210)=6.8, $p<.05$]. När det gäller besvär av att sova dåligt på natten syns också bland gymnasieungdomar en skillnad [F(2,4203)=15.5, $p<.05$]. Den består i detta fall, enligt Scheffes post hoc-test, för gymnasiet i att de kamratorienterade gymnasieungdomarna ($M=3.32$) oftare har besvär med detta än både de föräldraorienterade ($M=3.49$) och de omvärldsorienterade gymnasieungdomarna ($M=3.60$), som i sin tur inte skiljer sig signifikant åt.

När det gäller besvär med stress finns för gymnasiet en skillnad utifrån dessa tre grupper [F(2,4196)=16.0, $p<.05$]. Scheffes post hoc-test påvisar att det är de föräldraorienterade ungdomarna ($M=2.87$) som i större utsträckning säger sig ha besvär av stress jämfört med både de kamratorienterade ($M=3.09$) och de omvärldsorienterade gymnasieungdomarna ($M=3.1$).

Om man ser på droganvändande utifrån denna gruppindelning framkommer skillnader i båda skolstadierna. På en sjugradig skala där ett lågt värde visar att man sällan eller aldrig använder en viss drog, syns på högstadiet en skillnad som enligt Scheffes post hoc-test består i att de föräldraorienterade ungdomarna ($M=1.71$) dricker starköl/cider/alkoläsk/vin/sprit eller liknande i mindre utsträckning än de omvärldsorienterade ($M=1.91$) som i sin tur använder denna typ av droger mindre än vad de i gruppen kamratorienterade högstadieungdomarna ($M=2.34$) gör [F(2,6865)=111.1, $p<.05$]. Samma mönster, där de föräldraorienterade ungdomarna

använder droger signifikant mindre än de omvärldsorienterade som sedan gör detta signifikant i mindre utsträckning än de kamratorienterade, syns även för rökning av cigaretter, snusande och drickande av folköl bland högstadieungdomar.

Bland gymnasieungdomar består skillnaden i användandet av alkoholhaltiga drycker, enligt Scheffes post hoc-test, av att de kamratorienterade ungdomarna ($M=3.49$) dricker starköl, sprit eller liknande oftare än både de föräldraorienterade ($M=3.19$) och de omvärldsorienterade gymnasieungdomarna ($M=3.21$) [$F(2,4209)=19.7$, $p<.05$]. På samma sätt skiljer sig de kamratorienterade ungdomarna ($M=2.45$) på gymnasiet från övriga två när det gäller i hur stor utsträckning man dricker folköl. Inte heller där går det, vid post hoc-test, att skilja de föräldraorienterade ungdomarna ($M=2.0$) från de omvärldsorienterade ($M=2.09$) [$F(2,4178)=39.5$, $p<.05$]. De kamratorienterade ($M=2.55$) snusar också mer än de föräldraorienterade ($M=2.02$) och de omvärldsorienterade gymnasieungdomarna ($M=1.99$) [$F(2,4192)=31.8$, $p<.05$]. När det gäller rökning på gymnasiet består enligt Scheffes post hoc-test skillnaden mellan de tre grupperna av att de omvärldsorienterade ungdomarna ($M=1.74$) röker mindre än de föräldraorienterade ($M=2.11$) som även de skiljer sig från de kamratorienterade gymnasieungdomarna ($M=2.68$) genom att röka mindre [$F(2,4197)=93.0$, $p<.05$].

När ungdomar på en sjugradig skala får ange hur de ser på sin egen framtid, där 1 är ”mycket positiv” och 7 är ”mycket negativ” syns samma typ av skillnader som för hälsa. På högstadiet skiljer sig åter de tre grupperna åt [$F(2,6706)=21.3$, $p<.05$]. Det är enligt Scheffes post hoc-test de omvärldsorienterade ungdomarna ($M=1.88$) som ser ljusare på sin egen framtid än de föräldraorienterade ($M=2.08$) och de kamratorienterade ($M=2.10$) grupperna. Även bland gymnasieungdomar består skillnaden av att de omvärldsorienterade ungdomarna ($M=1.91$) ser mer positivt på sin framtid än de två grupperna föräldraorienterade ($M=2.22$) och kamratorienterade ungdomar ($M=2.31$) [$F(2,4161)=36.8$, $p<.05$].

Då de tillfrågade ungdomarna i LUPP sedan ombeds ange hur de tror deras egen framtid kommer att se ut syns skillnader mellan dessa grupper för hur de svarar på frågan om de tror att de kommer att flytta från kommunen de bor i nu. På högstadiet tror 48.5 procent av de kamratorienterade ungdomarna att de kommer flytta från sin nuvarande hemkommun, samma sak tror 48.5 procent av de föräldraorienterade och 53.4 procent av de omvärldsorienterade högstadieungdomarna. Av de omvärldsorienterade ungdomarna tror 12.1 procent att de kommer att stanna i kommunen de bor i, vilket 14.6 procent av de föräldraorienterade och 16.1 procent av de kamratorienterade högstadieungdomarna tror. Resterande svarar att de inte vet. Vid chi-2 test framgår att svarsfördelningen för de olika grupperna skiljer sig åt [$\chi^2(4,N=6809)=22.26$, $p<.05$].

Bland de kamratorienterade ungdomarna på gymnasiet tror sig 58.6 procent i framtiden flytta från kommunen de nu är bosatta i. Det tror också 64.5 procent av de föräldraorienterade ungdomarna att de kommer att göra, och samma siffra bland de omvärldsorienterade gymnasieungdomarna är 66.8 procent. Av de omvärldsorienterade ungdomarna svarar 9.6 procent nej på frågan om de tror att de kommer att flytta från sin nuvarande hemkommun. Bland de föräldraorienterade

ungdomarna svarar 10.2 procent nej på den frågan, medan 12.3 procent av de kamratorienterade svarar nej på samma fråga. Resterande gymnasieungdomar svarar att de inte vet. Även för gymnasiet syns en skillnad i svarsfördelningen mellan grupperna [$\chi^2(4, N=4188)=21.18, p<.05$].

Vid en variansanalys för politikintresse utifrån dessa tre grupper, där de skattat sitt politikintresse på en fyrgradigskala, där 1 är ”mycket intresserad” och 4 är ”inte alls intresserad”, syns också en skillnad mellan grupperna på högstadiet [$F(2, 6940)=32.6, p<.05$]. Scheffes post hoc-test visar att skillnaden bland högstadieungdomarna består av att den kamratorienterade gruppen ($M=3.34$) har ett lägre politiskt intresse än den föräldraorienterade ($M=3.17$) och den omvärldsorienterade gruppen ($M=3.16$). Även bland gymnasieungdomar påvisas en skillnad mellan grupperna [$F(2, 4248)=8.4, p<.05$]. I denna åldersgrupp består skillnaden enligt post hoc-test (Scheffe) av att de kamratorienterade ($M=3.12$) säger sig ha ett lägre intresse för politik än vad fallet är för de föräldraorienterade gymnasieungdomarna ($M=2.98$). De omvärldsorienterade ungdomarna ($M=3.04$) går här inte att skilja från övriga grupper.

Av de 2489 högstadieelever som säger sig ha deltagit eller kan tänka sig att delta i olagliga demonstrationer/aktioner återfinns 24.9 procent i den kamratorienterade gruppen, 20.9 procent i den omvärldsorienterade och 16.8 procent i den föräldraorienterade gruppen. Bland gymnasieungdomarna säger sig 2005 svarande att de kan tänka sig att delta i eller har deltagit i olagliga demonstrationer/aktioner. Av dessa återfinns 24.0 procent i den kamratorienterade gruppen, 19.0 procent i den föräldraorienterade och 16.4 procent i den omvärldsorienterade gruppen.

Skattningen av skolan har skett på femgradig skala där 1 är det mest positiva omdömet om stämningen eller miljön. Tittar man på hur dessa tre grupper upplever stämningen och miljön i skolan framkommer även där en skillnad bland högstadieungdomarna när det gäller skolmiljön [$F(2, 6861)=3.7, p<.05$]. Skillnaden består, enligt Scheffes post hoc-test, av att de omvärldsorienterade ungdomarna ($M=2.52$) tycker bättre om miljön i skolan än vad de föräldraorienterade ungdomarna ($M=2.61$) gör medan den kamratorienterade gruppen ($M=2.58$) inte skiljer sig från övriga. För gymnasiet påvisas ingen skillnad mellan de tre grupperna när det gäller uppfattning av skolmiljön. Skillnaden bland högstadieungdomar när det gäller stämningen i skolan kommer enligt post hoc-test av att de omvärldsorienterade ($M=2.17$) tycker det är bättre stämning i skolan än vad de föräldraorienterade ($M=2.30$) och de kamratorienterade högstadieungdomarna ($M=2.29$) tycker [$F(2, 6926)=12.9, p<.05$]. Bland gymnasieungdomar består skillnaden, enligt Scheffes post hoc-test, av att den omvärldsorienterade gruppen ($M=1.79$) tycker att stämningen är bättre än vad de ungdomar tycker som hör till den föräldraorienterade ($M=1.89$) eller den kamratorienterade gruppen ($M=1.89$) [$F(2, 4239)=6.4, p<.05$].

Diskussion

Denna studie som hade för avsikt att skapa förståelse för ungdomars situation på en rad områden, så som attityder, välmående och framtidstro påvisar signifikanta skillnader och samband i många aspekter utifrån de studerade variablerna: kön, kommutyp, datorspelande och sociala nätverkstyper. Dessa resultat kommer inledningsvis att diskuteras utifrån vissa delar av det breda deskriptiva datat i LUPP-enkätens ämnesområden; arbete, framtid, skola, hälsa, trygghet, fritid, politik samt inflytande. Variationerna som finns mellan könen och de två åldersgrupperna kommer att belysas. Därefter kommer slutsatser utifrån grad av datorspelande, kommutypstillhörighet och sociala nätverkstyper att dras. Studiens deskriptiva resultat kan utifrån det stora deltagarantalet väl tjäna som referensvärden vid kommande ungdomsforskning, även om stora delar av dessa siffror inte kommer att diskuteras utförligt i detta sammanhang. LUPP-enkätens bredd tillåter långt mycket mer analyser vilket kan utnyttjas i framtida studier.

Ungdomar, arbete och framtid

Trots att det lyfts fram i Erikssons (2006) rapport att det tar tid för unga att komma in på arbetsmarknaden och att bara få jobb är anpassade för unga, så jobbar ändå många ungdomar extra och hade den senaste sommaren ett sommarjobb. Ganska väntat är det fler på gymnasiet som jobbar extra under terminerna eller har ett arbete under sommaren, än det är på högstadiet.

Men ungdomar idag ser sig inte bara som arbetskraft. Resultaten visar att bland ungdomar i Sverige 2006 är det en vanlig inställning att kunna tänka sig att starta ett eget företag i framtiden. Ungdomar ser sedan också, oavsett ålder eller kön, ljust på sin egen framtid när de tänker på den i stort precis som tidigare studier (Ungdomsstyrelsen, 2003) också visat. Dock ser tjejer på gymnasiet ännu ljusare på sin framtid än vad killar gör. I Svenssons (2006) studie lyfts det även fram att killar i högre grad än tjejer har attityden att ”det var bättre förr” och ser inte sin plats i samhället efter skoltiden som självklar och tycker att det nu ställs nya och oväntade krav på dem. Denna känsla kan vara en faktor som drar ner killarnas framtidstro, där tjejer istället i enlighet med tidigare forskning (Eriksson, 2006; Svensson, 2006) lämnar hemorten för att studera vidare.

Den optimistiska framtid ungdomarna i LUPP ser framför sig behöver inte nödvändigtvis utspela sig i den nuvarande hemkommunen. En stor del av de tillfrågade tror, fler tjejer än killar och fler gymnasieungdomar än högstadieungdomar, att de kommer att flytta från den nuvarande hemkommunen. Här kan tänkas att resultatet sett annorlunda ut vid en undersökning där även förortskommuner och storstadskommuner inkluderats. Dessa resultat ger dock en tydlig bild av hur det ser ut för ungdomar utanför de tre storstadsregionerna. Att tjejer i LUPP i högre grad tror sig flytta från hemkommunen går i linje med vad exempelvis Erikssons (2006) studie kommit fram till, att tjejer i högre grad bryter upp från

hemorten än vad killar gör. Slutsatsen då var att de i första hand gör detta för att studera vidare, vilket kan antas är målet även för tjejerna i LUPP-2006.

Ungdomar tycks alltså se ljusst på framtiden och är beredda att satsa en hel del för att nå den goda framtiden, genom att exempelvis flytta eller satsa på eget företagande.

Ungdomar, skola och kön

Många tycker, oavsett kön, att det är en bra stämning i skolan. Det finns fler som är missnöjda med stämningen på högstadiet än på gymnasiet, och högstadiekillar är de som i högst grad tycker illa om stämningen i skolan. Med ökad ålder tycks alltså en bättre stämning i skolan följa. Gymnasieungdomar säger sig alltså vara nöjda med stämningen i skolan, trots det så tycker bara mindre än hälften av dem att elevrådet tas på allvar bland skolans personal.

Det finns fler områden i skolan där könsens attityder skiljer sig åt. Tidigare forskning (Björnsson, 2005) har visat att killar i den svenska skolan har svårare än tjejer att lyckas betygsässigt. Resultaten i denna studie tyder på, förutom att fler killar än tjejer ogillar stämningen i skolan, att många killar också känner att de inte har samma chans att nå ett högt betyg som deras kvinnliga klasskamrater har. Ungefär var fjärde kille som svarat på LUPP-2006 tycker att tjejer får bättre möjligheter än killar i skolan. Det är alltså en relativt stor del som känner sig sämre behandlade på grund av sitt kön och att de genom detta inte har samma möjligheter i skolan.

Ungdomar har genom LUPP fått uttrycka attityder om fler saker än stämning och miljö. Ett ganska väntat resultat är att många är missnöjda med skolmaten. Att tycka illa om skolmaten kan tänkas vara något man som ungdom anser normalt och något man bör göra, men det kan dock föra med sig ett ohälsosamt beteende. Det finns för båda skolstadierna ett korrelationssamband mellan att ogilla skolmaten och att hoppa över lunchen ofta, vilket på längre sikt borde kunna medföra försämrad hälsa.

Den skillnad som ses mellan killar och tjejer betygsässigt i skolan återfinns alltså även i uppfattningen av skolan mellan könen. Vad som skall göras för att få killar att trivas bättre och lägga ner lika mycket tid som tjejer på skolarbetet får vidare studier undersöka.

Ungdomar, hälsa och trygghet

Ungdomar mår överlag bra, de flesta är på den positiva halvan av skalan när de skattar sitt allmänna hälsotillstånd. Det finns dock en skillnad mellan könen, där tjejer i många hälsoaspekter urskiljer sig på ett negativt sätt jämfört med de jämnåriga killarna. Detta går i linje med vad som framkommit i SOU 2006:77 och i Ungdomsstyrelsens (2003) *De kallar oss unga* och i Aros (1988) finska studie.

Som beskrivs i den finska studien (Aro, 1988) kan orsakerna till stress vara många och interagera med varandra på många olika sätt. I två svenska studier, i SOU 2006:77 och i Erikssons (2006) studie, pekas skolan ut som en stor anledning till stressen bland unga. Där för mycket skolarbete medför brist på fritid. Tjejer säger sig

också i LUPP-2006 ha mindre fritid än killar, vilket alltså kan vara en orsak till stress, när fritidsaktiviteter och kompisar måste försakats. Det finns för båda skolstadierna i denna studie också ett samband mellan att tycka sig ha för lite fritid och ofta ha besvär av stress.

Hälsa har ofta ett samband med droger. Tidigare studier (Ring, 2005) har visat att andelen unga som använt narkotika varit konstant sedan 1995, och enligt dessa data fortsätter andelen att vara ungefär den samma där mindre än 10 procent använt någon form av narkotika.

Även om så få som under 10 procent testat narkotika, är alkohol mer accepterat i ungdomsgruppen. I Rings (2005) rapport framkom att 57 procent av niondeklassarna varit berusade det senaste året. Den här studiens resultat visar att över 70 procent bland både killarna och tjejerna på högstadiet aldrig druckit sig berusade. Alltså är det färre som dricker sig berusade av de svarande i LUPP än vad som tidigare visats, men i dessa resultat räknas även årskurs 7 och 8 in. Men det tyder på att den minskning som ses av Ring (2005) av niondeklassarnas drickande, kan ha fortsatt.

Det syns dock ett samband för både högstadieungdomarna och gymnasieungdomarna mellan att dricka alkohol och att använda hasch/marijuana, vilket i sin tur har ett samband med att ta annan typ av narkotika. En viss typ av drog behöver dock inte leda till en annan, utan sambandet kan vara mer komplext. Dock tenderar ungdomar som är öppna för att prova exempelvis hasch vara öppna för att även testa alkohol eller annan narkotika oftare än övriga ungdomar. Det ligger alltså förmodligen mer i dessa ungdomars attityd och livsstil, än i ett samband där en drog på ett entydigt sätt leder fram till användandet av en annan.

Enligt Weinehalls (1999) studie är det vanligare att som ung utsätts för våld och/eller bevittna våld utomhus än inomhus. Trots detta faktum är fler killar otrygga på fritidsgårdar, diskotek eller liknande än vad det är killar som är otrygga utomhus på kvällen i bostadsområdet.

Någon alarmerande ökning av vare sig alkoholintaget eller nyttjandet av narkotika syns, unga i Sverige tycks istället i stort må bra. Dock har tjejer mer besvär av stress och stressrelaterade symptom än vad killar har. Vilket inte tycks resultera i sämre skolresultat eller mer negativ framtidssyn för tjejer, snarare tvärt om. Enligt tidigare skolforskning (Björnsson, 2005) har dock killar visat en tendens att överskatta sin förmåga. Aros (1988) studie visar också den att unga tjejer har ett sämre självförtroende än unga killar. Detta skulle även kunna vara fallet när det gäller den allmänna hälsan, att killar överskattar hälsan samtidigt som tjejer underskattar sin. Vilket inte går att kontrollera eftersom hälsan enbart i LUPP är subjektivt skattad och inte objektivt kontrollerad utifrån medicinska premisser. Upplevelsen av den egna hälsan är dock ofta nog så viktig som den faktiska för en människa.

Ungdomar, fritid och IT

Majoriteten i LUPP-2006 surfar dagligen på Internet på sin fritid. En sysselsättning som alltså de senaste 10 åren bland ungdomar har vuxit till den populäraste av alla. Men vad ungdomar gör när de befinner sig på nätet exempelvis fildelning,

informationssökning eller kontaktsökning ges dock inget svar på genom enkäten. I Larssons (2005) studie framkommer dock likartade siffror för surfande, och där anges att surfandet i de flesta fall sker i nöjessyfte, för avkoppling och underhållning. Någon könsskillnad för surfande och chattande syns inte i LUPP-2006, och åsikten bland killar som lyfts fram av Larsson (2005) att det är en manlig sysselsättning att hålla på med datorer tycks i detta avseende ha dålig verklighetsförankring.

En annan stor fritidssysselsättning är att ”umgås med kompisar”, vilket många även enligt Thulins (2002) studie gör via Internet som blir ett sätt för ungdomar att upprätthålla redan etablerade relationer. De två största fritidssysselsättningarna behöver alltså inte nödvändigtvis heller konkurrera med varandra. Ungdomar kan umgås med hjälp av datorn, men även umgås *vid* datorn.

Ungdomar använder datorer till mer än att ta sig ut på Internet. Det syns här en klar könsskillnad när det gäller att spela TV/datorspel, där killarna gör detta mer än de jämnåriga tjejerna på både gymnasiet och högstadiet. Ingen av de fritidssysselsättningar det frågas om i LUPP visar en lika tydlig kvinnlig dominans, som den manliga datorspelsdominansen. Detta går hand i hand med vad som framkommit i bland annat Ungdomsstyrelsens (2006) rapport, att dessa resultat också visar att killar är de mest aktiva datorspelarna, och enligt den rapporten finns de allra flitigaste spelarna i åldrarna 13-15. Alltså högstadieåldern, där även de flesta datorspelarna i denna studie återfinns. Att tjejer skulle spela mindre på grund av lägre datorvana/datormognad än killar tycks inte vara fallet. Tjejer använder sig enligt LUPP-2006 i lika hög grad som killar av datorer när de surfar och chattar på Internet och borde genom detta nå en tillräcklig datorvana för att bemästra TV/datorspel.

Många gymnasieungdomar idrottar aldrig i en förening/klubb. På högstadiet är det fler som idrottar i förening/klubb. Detta har förmodligen sin förklaring i att kring 15 års ålder börjar en mer elitartad satsning i många idrotter och de som inte har motivation, talang eller liknande för att delta i detta lägger av.

Fler av fritidssysselsättningarna ändras med åldern. När ungdomarna blir äldre och kommer närmare och förbi 18 års ålder då det blir lagligt att dricka alkohol syns också en skillnad i fritidsinriktning. Gymnasieungdomar (oftast 16-19 år), går oftare än killar och tjejer på högstadiet på fest på sin fritid. När fritidssysselsättningen att gå på fest ökar på gymnasiet, syns samtidigt att datorspelande minskar. Om denna ökning och minskning har med varandra att göra går dock inte att utröna med hjälp av denna enkät.

I data insamlad 2005 (Ungdomsstyrelsen, 2006), framkom att fler gymnasieungdomar än ungdomar på högstadiet känner att det finns för lite att göra på fritiden, 38 jämfört med 25 procent. Siffrorna stämmer mycket väl överens med de siffror som syns i den här studiens data, 39 respektive 26 procent. Resultaten visar att tjejer mer än killar på båda skolstadierna känner att de har för lite fritid och att det finns för lite för dem att göra på fritiden. I Ungdomsstyrelsens (2003) rapport framkommer också att fritiden gentemot andra områden fått ett allt högre värde. En brist på den viktiga fritiden borde alltså negativt påverka ungdomar. Gymnasieungdomar som tycker att det finns mindre för dem att göra på fritiden jämfört med högstadieungdomar, är också de som enligt resultaten är mest stressade.

Datorspelande

I enlighet med bland annat Ungdomsstyrelsens (2006) studie påvisas det heller inte här att ett ökat datorspelande för med sig ett minskat idrottande och motionerande. Det samband som i den studien framkommit mellan aktivt spelande och lågt alkoholintag ges dock inte stöd för utifrån LUPP-datan. Att det inte råder ett samband mellan att spela mycket datorspel och att träna sällan, syns också tendenser på i tidigare studier (Bremberg & Lager, 2005) när datorspelande inte visat sig ha ett samband med övervikt.

Den effekt som tidigare visat sig på hälsan, att de som spelar ofta ser mer positivt på sin allmänna hälsa än sporadiska spelare (Ungdomsstyrelsen, 2006), ges även stöd för i dessa resultat. Dock syns också att detta här framförallt är en skillnad mellan könen, där tjejer ser mer negativt än killar på sin hälsa i allmänhet, oftare har ont i huvudet och är mer besvärade av stress. Det faktum att det är många fler tjejer i gruppen som spelar sällan eller aldrig än killar, och många fler killar i gruppen som spelar ofta jämfört med tjejer, gör att den sneda könsfördelningen ger en skenbar effekt av datorspelande på hälsan. Det kan förklaras av det som framkommit i dessa resultat, att tjejer tenderar att skatta sin allmänna hälsa som sämre än vad jämnåriga killar gör, tjejer har även oftare problem med stress och huvudvärk. Att sedan mycket fler killar än tjejer spelar TV/datorspel ofta gör att denna grupp ser ut att må bättre, vilket förmodligen då är en effekt av könets skillnad i hälsa inte en effekt av datorspelens positiva inverkan på hälsa.

Ungdomar, politik och inflytande

Ungdomsstyrelsens analys (2003) att de ungas förtroende för politiker ökat, men intresset för politik minskat, går att se en tendens på i resultaten även här. Medan en klar majoritet av ungdomarna i LUPP säger sig vara ointresserade av politik, svarar ändå många att de har tagit eller kan tänka sig att ta kontakt med en politiker. Något fler är på gymnasiet intresserade av politik än på högstadiet, vilket går i linje med vad Henrikssons (2000) studie i ämnet visade. Tidigare forskning (Skolverket, 2001) har också visat att svenska ungdomar har ytliga samhälls- och politiska kunskaper, vilket kan vara en följd av det låga intresse för den typen av frågor som attityderna i LUPP-2006 visar.

De svarande ungdomarna visar också ett internationellt engagemang, när majoriteten är intresserade av vad som sker i andra länder. Internationella frågor är intressantare för ungdomar än politik. Det lyfts också fram av Ungdomsstyrelsen (2003) att något som oroar ungdomar, trots att de inför framtiden är överlag positiva, är den internationella situationen efter flera turbulenta perioder i olika områden. Detta kan tänkas vara anledningen till ett större intresse för händelseförlopp utomlands, än i den svenska politiken.

När ungdomarna ändå ombeds prioritera politiska satsningar syns skillnader mellan könen och de olika åldersgrupperna i studien, gällande vilka områden de vill att kommunpolitiker satsar på. Här kan slutsatsen dras, efter att gymnasieungdomar

hellre än högstadieungdomar ser en satsning på arbete för unga och boende för unga och tjejer i större utsträckning än killar vill satsa på lika lön för män och kvinnor, att ungdomar prioriterar områden som ligger dem själva nära. Gymnasieungdomar närmar sig snittåldern (19 år) för att flytta hemifrån, och de är även närmare arbetsmarknaden än högstadieungdomarna och ser därför också hellre en satsning på dessa områden. Det är även fler på gymnasiet som redan arbetar, i form av extrajobb eller sommarjobb. Tjejer kan i högre grad än killar förstå vikten och innebörden av höjda löner för kvinnor, och ser därför hellre en satsning på den fronten om de måste välja fyra områden att satsa på. En ökning syns alltså i antal unga som är intresserade av en satsning på boendefrågor, än vad som framkom i Henrikssons (2000) studie, där bara var femte över 16 visade intresse för detta. Att tjejer ser lika lön som viktigare än killar går också i linje med de resultat som Henriksson (2000) redovisar.

Två frågor som överlag ungdomar tycker att man skall prioritera är skola och sjukvård, två områden de allra flesta kan relatera till och se en egennyttia i en satsning på. Två frågor som också klassiskt brukar lyftas fram och exponeras mycket i media i den svenska politiska debatten.

Kommuntyp

För högstadiet skiljer sig ungdomarna i de större städerna från ett par av de mindre kommunerna när det gäller framtidssyn. De som bor i större städer är i genomsnitt mer positiva till sin egen framtid. Bland högstadieungdomar är det den kommuntyp som räknas som övriga med 12500-25000 invånare som har det högsta medelvärdet, vilket tyder på mest negativ framtidssyn.

När kommuntyperna jämförs gällande alkoholintag ser det helt olika ut för högstadiet respektive gymnasiet. Högstadieungdomar i större städer dricker inte lika ofta starköl/sprit som de jämgamla i pendlingskommuner, varuproducerande kommuner eller övriga kommuner med över 25000 invånare och kommuntypen med 12500-25000 invånare. Här kan tänkas att ungdomar i högstadieåldern i mindre grad släpps ut med fria tyglar i större städer, än vad ungdomar i mer landsortslika samhällen gör och att de från mindre kommuner genom detta lättare i skymundan från vuxna kan prova alkohol.

Bland gymnasieungdomar har det dock vänt, där ungdomar i större städer i större utsträckning dricker alkohol jämfört med jämgamla i pendlingskommuner, glesbygdskommuner och övriga kommuner med mer än 25000 invånare och med 12500-25000 invånare. Att det här har vänt kan bero på de större städernas förmodade större utbud av uteställen fler dagar i veckan för 18-åringar, som gymnasieungdomarna kan besöka och där lagligt inhandla alkohol. På mindre orter utan krogar/diskotek med 18-årsgräns har gymnasieungdomarna fortfarande inget lagligt sätt att inhandla starkare alkoholhaltiga drycker.

Ungdomar från olika typer av kommuner skiljer sig på fler områden. Bland både högstadie- och gymnasieungdomar skiljer ungdomarna från de större städerna ut sig även när det gäller politiskt intresse. De visar ett större politikintresse än de jämgamla från några av de mindre kommunerna. Orsaken till det är svår utifrån LUPP-enkäten att analysera. Det går dock i samma banor som Henrikssons (2000)

studie, där ungdomar i glesbygd och mindre städer känner en maktlöshet och på grund av det ett ointresse politiskt. I Svenssons (2006) studie lyfts också fram att en centrum- periferibild finns där boende i mindre kommuner är hierarkiskt underställda dem i stora städer, och detta faktum skulle kunna vara en anledning att de i mindre kommuner med mindre resurser inte känner möjlighet att påverka på samma sätt som ungdomar i större städer ”närmare” den politiska makten gör.

Sociala nätverkstyper

De förväntade skillnaderna mellan ungdomar grupperade utifrån sociala nätverkstyper bekräftas i stor utsträckning med hjälp av LUPP-2006. Omvärldsorienterade trivs bättre i skolan, ser mer positivt på sin egen allmänna hälsa och de omvärldsorienterade ungdomarna ser ljusast på sin framtid. Samtidigt är det de ungdomar som också i högst grad tror sig komma att lämna den nuvarande hemorten. I Rasmussens (2004) studie har högaktiva ungdomar uppvisat bättre självkänsla än lågaktiva. De omvärldsorienterade ungdomarna kan här ses som de mest aktiva ungdomarna och deras positiva syn på sin hälsa och framtid kan antas hänga ihop med en god självkänsla.

Enligt Skolverkets (2001) rapport, när de samlat in data på högstadiet, är de omvärldsorienterade ungdomarna mer intresserade av politik jämfört med de kamratorienterade. Detta visar också dessa resultat. De kamratorienterade ungdomarna skiljer sig i denna studies data, genom att uppvisa ett lägre politiskt intresse, även från den föräldraorienterade gruppen. För gymnasiet är det bara den föräldraorienterade gruppen, i dessa resultat, som på ett positivt sätt skiljer sig från den kamratorienterade i politiskt intresse. I den tidigare studien (Skolverket, 2001) lyfts även fram att de kamratorienterade ungdomarna mer än de andra två grupperna skulle vara intresserade av aktionsartade insatser. Detta ges även stöd för genom LUPP-2006. De omvärldsorienterade ungdomarnas politiska intresse, men lägre intresse för det aktionsartade, kan vara en följd av att de som tidigare lyfts fram (Hermansson 1988; Lieberg 1993) har ett större deltagande i föreningar som kan antas ha en demokratisk uppbyggnad och prägel.

De föräldraorienterade ungdomarnas starkare intresse för politik, än de jämgamla kamratorienterade ungdomarnas, kan vara en följd av att de spenderar mer tid hemma. I hemmet ser de på TV med exempelvis nyhetssändningar och debattprogram som väcker det politiska intresset. De har även mer kontakt med sina föräldrar som kan tänkas fungera som ett bollplank i politiska funderingar.

De kamratorienterade ungdomarna är de som mår sämst av de tre, de har svårast att sova, de dricker också mer alkohol av typen starköl eller sprit, röker mer och dricker mer folköl. Detta kan ha att göra med det som lyfts fram i tidigare studier, (Hermansson 1988; Lieberg, 1993, 2002) att kamratorienterade ungdomar är de som har minst föräldrar/vuxeninsyn i sin fritid och de som främst rör sig ute på ortens gator och ofta bildar gäng. Den mindre insynen och kontrollen från vuxna kan medföra, framförallt för högstadieungdomar, fler chanser att undanskynt testa olika droger. Att röka oftare visar även i resultaten ett samband med att ha använt hasch/marijuana oftare. Där alltså de kamratorienterade ungdomarna får antas vara

mer i farozonen jämfört med de andra två grupperna, genom att de visar en öppnare attityd till användandet av olika droger. I den kamratorienterade gruppen är det flest av de ungdomar som tänker stanna i hemkommunen återfinns, vilket stämmer överens med Gemzells (2004) undersökning där denna grupp var den som i störst utsträckning stannade kvar på hemorten i det etablerade kamratnätverket.

De föräldraorienterade ungdomarna är de av de svarande i LUPP-2006 som mindre än de båda andra grupperna dricker alkohol av olika styrkor, och röker mindre än den kamratorienterade gruppen. Enligt Hermanssons (1988) rapport som studerar dessa ungdomsgrupper är det ungdomarna i denna grupp som kontrolleras hårdast av sina föräldrar och har minst egna omvärldskontakter. Detta kan vara orsaken till det mindre användandet av olika droger. Föräldraorienterade ungdomar har sällan möjlighet att undanskymt från föräldrars insyn testa dessa.

Att de omvärldsorienterade ungdomarna i störst utsträckning är de som tror sig lämna kommunen och som även ser ljusast på sin egen framtid går även det i linje med tidigare beskriven forskning. I Gemzells (2004) rapport kallas de för de rotlösa, som lämnar hemkommunen för att sedan i många fall inte återvända. Lieberg (1993) beskriver också hur dessa ungdomar tack vare samlade erfarenheter från resor i föreningars regi bättre klarar av nya situationer och miljöer. Vilket kan påverka benägenheten att flytta ifrån den trygga hemorten. De omvärldsorienterade ungdomarna är de som, enligt Hermanssons (1988) intervjuer och enkäter, har de tydligaste karriärsmålen, och ser faser i livet som skola och föreningsidrottande som investeringar de kommer att dra nytta av i framtiden. Vilket kan vara en orsak till en mer optimistisk framtidssyn.

Konklusion

Denna studies resultat kan betecknas som starka och som en tillförlitlig översikt av ungdomars situation idag och en utgångspunkt för vidare forskning. De bygger på svar från över 18000 ungdomar spridda i vitt skilda kommuner som Jokkmokk, Eslöv, Härnösand och Mora och i kommuner med allt från 10000 invånare till över 100000 invånare. Sammanfattningsvis tycker ungdomar i stor utsträckning, glädjande nog, att de själva har god hälsa och att deras egen framtid ser ljus ut. Men vissa grupper urskiljer sig tyvärr på ett negativt sätt när de jämförs utifrån dessa variabler. Tjejer ser inte lika ljus på sin egen allmänna hälsa som killar, och de har mer besvär av exempelvis stress och huvudvärk. På samma vis skiljer sig gruppen som spelar dator/TV-spel sällan eller aldrig som innehåller många tjejer, ut sig i jämförelse med gruppen som spelar ofta och består av fler killar. De ungdomar som har en mer kamratorienterad social nätverkstyp mår också de sämre än ungdomar som är mer omvärlds- eller föräldraorienterade. De omvärldsorienterade ungdomarna är de som ser ljusast på sin framtid. Även ungdomar från större städer ser ljusare på sin egen framtid jämfört med ungdomar från några mindre kommuner.

Tjejer tycks enligt tidigare studier klara skolan bättre (Björnsson, 2005) och lägger förmodligen mer tid på skolarbetet än killarna i genomsnitt. Den högre skolambitionen jämfört med jämgamla killar kan tänkas vara orsaken till att de också i större utsträckning tycker sig ha för lite fritid. Något som tidigare studier visat

är en orsak till stress, när skolan tar så mycket tid att fritid och vänner måste försakas. Tjejer får alltså bättre betyg, ser ljusst på sin framtid och planerar att flytta iväg från kommunen och studera vidare, men kanske är priset de betalar för det en sämre allmänhälsa, mer besvär av stress och oftare besvär av huvudvärk. Självklart kan orsakerna till stress vara många, och fler avancerade studier krävs för att gå till botten med dessa. Killar klarar skolan sämre, men har då genom den sänkta skolambitionen mer fritid. Det visar sig också att fler killar spelar datorspel, vilket kan vara ett resultat av att de oftare än tjejer just anser sig ha tid över till detta tidsfördriv. Fritiden har enligt tidigare studier också fått en allt viktigare betydelse i ungdomars liv (Ungdomsstyrelsen, 2003). Chansen att lägga tid på en fritidssysselsättning de gillar, som exempelvis spelande, kan antas ge en positiv effekt snarare än själva spelandet i sig. Deras mindre upplevda brist på fritid ger dem då mer positivt upplevd hälsa och mindre besvär av stress och huvudvärk jämfört med de jämnåriga tjejerna. Gruppen med omvärldsorienterade ungdomar har enligt tidigare forskning hög skolambition (Hermansson, 1988), men visar i denna studie upp en positivare syn på sin hälsa och sällan besvär av stress i en jämförelse. Men de är ju bevisligen också de ungdomar som har en rik fritid där de är aktiva i föreningar av olika slag och interagerar med både vuxna och jämnåriga kamrater. De ser ljusst på sin framtid och tror också mer än de två andra grupperna att de kommer att lämna kommunen, något som även tjejer som grupp uppvisar. Men den omvärldsorienterade gruppen kan kombinera skolambition med en rik fritid, vilket inte ger dem stressbesvär på samma sätt.

Ganska klassiska föreställningar tycks, om man ser vidare på dessa resultat råda bland ungdomar i Sverige 2006. Killar mår bättre i samhället än tjejer, och ungdomar socialt etablerade i föreningsliv mår bättre än de ungdomsgrupper med mer begränsade sociala nätverk. Ungdomar i glesbygd har inte samma vilja och hopp om att kunna påverka som ungdomar i större städer, och killar spelar i högre grad datorspel än vad jämnåriga tjejer gör. Generellt mår ungdomar bra som grupp, men fortfarande finns många skillnader kvar som kan tänkas bero på uråldriga ideal. Då har ändå inte det etniska perspektivet berörts i denna studie.

Många resultat är väntade och går i linje med tidigare redovisad forskning. Ändå framstår problem som tjejers större besvär med stress jämfört med killars som oförändrade. Vidare forskning bör undersöka orsakerna till tjejers sämre hälsa och mer frekventa besvär av stress och söka en lösning på dessa problem. Den här studien är nu en bra grund och översikt, inte minst tack vare sin omfattande deskriptiva del med stort deltagarantal, för vidare forskning.

Tack till

Jag vill tacka två personer som har gjort denna studie möjlig. Först ett stort tack till Åke Nyström på Mora kommun som introducerade mig för det spännande LUPP-projektet och inspirerade mig till att skriva om det. Sedan ett stort tack till Magnus Björkström på Ungdomsstyrelsen för engagemang, hjälp med information och som gjorde det möjligt att höja denna studie ytterligare en nivå.

Referenser

- Aro, Hillevi (1988). *Stress, development and psychosomatic symptoms in adolescence - A study of 14 to 16 year old school children*. Tampere: Department of Public Health, University of Tampere, Finland
- Bjurström, Erling (2005). *Ungdomskultur, stil och smak*. Umeå: Boréa Bokförlag
- Björnsson, Mats (2005). *Kön och skolframgång – tolkningar och perspektiv*. Stockholm: Liber Distribution
- Bremberg, S. och Lager, A. (2005). *Hälsoeffekter av TV- och datorspelade – en systematisk genomgång av vetenskapliga studier*. Statens folkhälsoinstitut
- Eriksson, Riita (2006). *Ungdomar och missbruk – en kunskapsöversikt. Enhetschefer, socialsekreterare, behandlares och politikernas erfarenheter från sex kommuner*. Stockholm: Intellecta tryckindustri AB
- Feinstein, L., Bynner, J. & Dockworth, K. (2006). Young People's Leisure Contexts and their Relation to Adult Outcomes, *Journal of Youth Studies Vol. 9 No. 3 juli 2006* 305-32.
- Frykman, J. och Löfgren, O. (2001). *Den kultiverade människan*. Malmö: Gleerups förlag
- Gemzell, Anna (2003). *Med facit i hand – var ungdomar väljer att bosätta sig*. Umeå: Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet
- Henriksson, Pär (2000). *Ungdomsbarometern 2000 – ungdomar, politik och samhälle*. Stockholm: Ungdomsbarometern AB
- Hermansson, Hans-Erik (1988). *Om ungdomars livsstilar, kulturer och framtidsperspektiv i 80-talets Sverige*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos
- Larsson, Bengt (2005). *Arenor för alla. En studie om ungas kultur- och fritidsvanor*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- Larsson, S. och Lilja, J. (2003). *Ungdomsliv, identitet, alkohol och droger: en multidimensionell och preventivt inriktad kunskapsöversikt med hermeneutiskt-socialpsykologiskt fokus*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut
- Lieberg, Mats (1993). *Ungdomarna, staden och det offentliga rummet, i Fornäs (1993). Ungdomar i skilda sfärer*. Stockholm: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Stockholms universitet

- Lieberg, Mats (2002). Tonårsrummet i spänningsfältet mellan det privata och det offentliga. I Aagre (2002). *Nordiska tonårsrum – vardagsliv och samhälle i det moderna*. Lund: Studentlitteratur
- Nilsson, Per (1994). *Den allvarsamma fritiden*. Stockholm: Statens ungdomsråd
- Nilsson, Per (1998). *Fritid i skilda världar. En undersökning om ungdomar och fritid i ett nationellt och ett kontextuellt perspektiv*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- Rasmussen, Finn (2004). *Fysisk aktivitet, matvanor, övervikt och självkänsla bland ungdomar. COMPASS – en studie i sydvästra Stockholm*. Stockholm: Samhällsmedicin, Stockholms läns landsting och Statens folkhälsoinstitut
- Ring, Jonas (2005). *Stöld, våld och droger bland ungdomar i årskurs nio. Resultat från fem självdeklarationsundersökningar*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet, Information och förlag
- Skolverket (2001). *Ung i demokratin. Skolverkets rapport 210*. Stockholm: Skolverket
- SOU (2006:77). *Ungdomar, stress och psykisk ohälsa. Analyser och förslag till åtgärder*. Stockholm: Statens offentliga utredningar
- Svensson, Lotta (2006). *Vinna och försvinna? Drivkrafter bakom ungdomars utflyttning från mindre orter*. Linköping: Institutionen för beteendevetenskap, Linköpings universitet
- Thulin, Eva (2002). *Ungdomars användning av datorer, Internet och mobiltelefon. Konsekvenser för vardagslivets geografiska dimensioner*. Göteborg: Kulturgeografiska institutionen, Göteborgs universitet
- Ungdomsstyrelsen (2003). *De kallar oss unga. Ungdomsstyrelsens Attityd- och värderingsstudie 2003*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- Ungdomsstyrelsen (2006). *Fokus 06. En analys av ungas kultur och fritid*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- Ungdomsstyrelsen (2006). *New Game. Om unga och datorspelande*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- Weinehall, Katarina (1999). *Gymnasieelevers möten med våld – i hemmet, i skolan och på fritiden. En enkätstudie vid 14 gymnasieskolor i Sverige*. Umeå: Pedagogiska institutionen, Umeå universitet

